

EIZ U MEDIJIMA

TRAVANJ 2016.

MOSTOVA REFORMA

REZANJE PLAĆA U ŽUPANIJAMA I GRADOVIMA

'Zakonom o uhljebima' uštedjelo bi se 1,2 milijarde kuna godišnje

Autor: Adriano Milovan

Bruno Konjević / CROPIX

Uspije li Vlada, kako se iz Banskih dvora neslužbeno najavljuje, ograničiti masu novca koji se za plaće izdvaja u županijama, gradovima i općinama, godišnja bi ušteda mogla doseći 1,2 milijarde kuna. Pokazuje to računica koja se temelji na podacima o masi plaća na regionalnoj i lokalnoj razini.

Smanjenje deficita

Prema tim podacima, a posljednji cjeloviti su oni za 2013. godinu, ukupna vrijednost proračuna na lokalnoj razini iznosila je nešto manje od 22,2 milijarde kuna. Od tog iznosa, rashodi za zaposlene iznosili su nešto manje od 4,8 milijardi kuna. Kako prema Zakonu o plaćama u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi masa plaća na lokalnoj razini ne smije biti veća od 20 posto prihoda ostvarenih godinu prije, tada bi i smanjenje tog limita na 15 posto, kako se sada neslužbeno predlaže, masu plaća srezalo za četvrtinu. Ili za otprilike 1,2 milijarde kuna.

Takvo smanjenje iznosa za plaće na lokalnoj razini "popravilo" bi i fiskalnu poziciju države, koju Bruxelles već odavno, zbog prekomjernog deficita i visokog javnog duga, drži pod paskom. Naime, i lokalne vlasti dio su cjelovite slike o zdravlju javnih financija, pa bi smanjenje iznosa za plaće na lokalnoj razini, ističu ekonomisti, pridonijelo smanjenju ukupnog hrvatskog deficita za oko 0,3 posto bruto domaćeg proizvoda (BDP). Time bi se olakšala i fiskalna konsolidacija države, popustili bi pritisci eurokrata, a s vremenom bi se olakšalo i uvođenje eura.

Ipak, sve bi to ovisilo o nizu faktora. Prije svega o tome kako bi se u praksi provelo smanjenje mase plaća. Tu bi, upozorava Boris Pleša, predsjednik Sindikata državnih i lokalnih službenika i namještenika (SDLSN), izgledna bila samo dva rješenja - ili smanjenje plaća, ili otpuštanje dijela ljudi, kako bi se zadržala postojeća razina plaća.

Velike otpremnine

I Željko Lovrinčević iz Ekonomskog instituta upozorava kako bi trebalo definirati način na koji bi vlast riješila probleme koje bi proizvele izmjene "zakona o uhljebima". Naime, i u lokalnoj samoupravi postoje kolektivni ugovori, što znači da su vlastima u mnogo čemu vezane ruke. Stoga bi, po njegovu mišljenju, prvo trebalo pokušati izmijeniti kolektivne ugovore, pri čemu treba voditi računa da su takvi pokušaji dosad uglavnom padali u vodu. Alternativa tome je da bi trebalo osigurati velike iznose za otpremnine, što bi na kratke staze čak i povećalo troškove lokalnih vlasti umjesto da ih smanji. Moguće je i radikalno rezanje plaća, no to bi, ističe Lovrinčević, bilo loše rješenje.

Trošimo više od EU

- Nije problem u visini plaća, nego u broju zaposlenih, a ni jedna politika se s time ne želi uhvatiti u koštac. U cjelokupnom hrvatskom javnom sektoru višak je 35.000 do 40.000 ljudi, što znači da bi za njihove otpremnine trebalo osigurati oko četiri milijarde kuna. S druge strane, treba voditi računa da Hrvatska za plaće u javnom sektoru doista izdvaja više od prosjeka EU: dok na njih u EU ide oko 10 posto BDP-a, kod nas taj udio doseže 12 posto BDP-a, što znači da za plaće u javnom sektoru izdvajamo oko šest milijardi kuna više nego što bismo trebali - primjećuje Lovrinčević.

Otvorenim ostaje i pitanje bi li lokalne vlasti poštovale takve nove zakonske odredbe. Prema dostupnim podacima, ni županije, ni gradovi, ni općine dosad se baš nisu pokazali discipliniranima kad je u pitanju bila provedba ograničenja po kojem masa plaća nije smjela prelaziti 20 posto prihoda iz godine prije. Tako je 2013. masa plaća u županijama, prema tim podacima, dosegla 26,4 posto prihoda iz godine prije, kod gradova je taj udio dosegao 27,5 posto, a kod općina 23,2 posto. Naravno, situacija varira među lokalnim jedinicama, no ti podaci, među ostalim, potvrđuju i staru tezu o konstantnom rastu broja zaposlenih na lokalnoj razini, a na što se upozorava i u pojedinim istraživanjima.

Komunalna poduzeća

Dodatni problem u cijeloj priči su komunalna poduzeća u kojima rade deseci tisuća ljudi, a koja nisu dio lokalnih proračuna, pa samim time ni ograničenja koja im zakon postavlja. Stoga mnogi misle da bi reforme na lokalnoj razini trebale zahvatiti i komunalna poduzeća. Štoviše, zaključuje Lovrinčević, reformu lokalnog sustava potrebno je napraviti u sklopu teritorijalnog preustroja zemlje.

IJF najokretniji na tržištu, EIZ živi od proračuna 80%

Autor: Jadranka Dozan

Foto: Davor Puklavec / PIXSELL

Odluke o spajanjima ne smiju se donositi na prečac, upozorava v. d. ravnateljica EIZ-a Maruška Vizek.

Premijer Tihomir Orešković otkrio je ovih dana novinarima da Vlada uskoro namjerava napraviti prve korake k racionalizaciji mreže državnih agencija. Plan je, kaže, da se njihov broj sa sadašnjih 56 smanji za približno četvrtinu, tj. za 13 do 15. Modaliteti su pritom različiti; od spajanja i pripajanja srodnim institucijama do utapanja u resorna ministarstva, a za neke je moguća i privatizacija. U Vladi su o tome već započeli razgovori, nadležni ministri navodno bi već ovaj tjedan trebali iznijeti konkretnije planove, a iz Vladinih krugova prilično nadobudno najavljuju da se odluka o tome koje državne agencije čeka prestrojavanje ili ukidanje očekuje negdje sredinom mjeseca.

Što će od svega toga biti, ostaje vidjeti. Izvjesno je da će u većini agencija koje će se naći na toj listi Vladini planovi 'a priori' izazvati otpore. A kako je premijer spominjao samo agencije, čini se da će brojni zavodi, instituti, fondovi i druge pravne osobe s javnim ovlastima koje su za bivše Vlade bile sastavni dio dubinske analize rashoda (ukupno njih 180) i preporuka spajanja, do daljnjega ostati pošteđeni potresa. Prema svemu sudeći, to vrijedi i za četiri javna znanstvena instituta čije je područje istraživanja u najvećoj mjeri vezano uz ekonomiju, a za koje je bivša Vlada bila predvidjela spajanje. Ni jedan od tog četverca - zagrebački Ekonomski institut, Institut za javne financije, Institut za razvoj i međunarodne odnose te Institut za turizam - nije bio sklon takvoj ideji, a ispalo se da se ona, barem zasad, usput rasplinula. Primjedbe su uglavnom bile da se takve odluke ne bi smjele donositi naprečac i bez odgovarajuće analize.

Maruška Vizek, koja je nakon odlaska bivše ravnateljice Dubravke Jurline Alibegović na funkciju ministrice uprave preuzela ulogu v. d. ravnateljice Ekonomskog instituta to ističe i danas. "Također, budući da Institut uspješno sudjeluje u europskom istraživačkom prostoru (trenutno provodimo tri H2020 projekta te još osam drugih znanstveno-istraživačkih projekata financiranih iz europskih i hrvatskih zaklada), a za hrvatske uvjete iskazuje i nadprosječnu vidljivost znanstvenog rada mjerenu brojem radova u časopisima indeksiranima u prestižnoj Web of Science bibliografskoj bazi, smatramo da postoje svi preduvjeti da Institut zadrži svoju samostalnost", kaže Vizek.

Lanjska dubinska analiza u kojoj su, među ostalim, izneseni mogući kandidati za brak ili za 'posvajanje', na nekim je primjerima, doduše, i pokazala da su podaci do kojih su došli u analizi nedovoljni za zadovoljavajući uvid u funkcionalnu logiku spajanja. Pokazala je to prilično neuvjerljiva argumentacija za, primjerice, prijedlog spajanja Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja s Državnom agencijom za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka te Hanfe. Međutim, ako bi učinci procesa racionalizacija samo kroz statusne promjene bili i upola manji od procjene Povjerenstva o "62 milijuna kuna jednokratno, plus 110 milijuna kuna u srednjem roku", razmatranje broja i povezivanja agencija i sličnih institucija i te kako je opravdano.

Financiranje raznih agencija, zavoda, fondova i instituta jednostavno troši mnogo proračunskog novca, a u mnogima su 'golim okom' vidljivi uobičajeni sindromi slabe učinkovitosti i preklapanja poslova. U slučaju 'ekonomskih instituta', ali i niza onih drugoga znanstvenog profila možda se i naglašenije nameće pitanje perspektiva i sposobnosti da u većoj mjeri generiraju prihode na tržištu (tzv. vlastiti prihodi). Drugim riječima, ako se najvećim dijelom financiraju iz državnog proračuna, možda bi i njihov znanstveno-istraživački rad u većoj mjeri i izravnije trebao biti u funkciji analitičkih i znanstvenih podloga u cilju kreiranja javnih (ekonomskih) politika i regulatornih okvira.

Jer, upravo su manjkavosti u prethodnim procjenama fiskalnih, ali i širih učinaka pojedinih zakonodavnih rješenja jedna od kroničnih boljka hrvatskih vlada. Ekonomski institut kao institucija koja se najvećim dijelom financira upravo iz državnog proračuna sa svojim istraživačima i ukupno 57 zaposlenika svakako bi tu mogao biti od koristi. EIZ, naime, kroz projekte koje radi "za tržište" danas uspijeva ostvariti samo oko 2,5 milijuna kuna (podatak iz izvješća za 2014.), dok preostalih više od četiri petine ili oko 10 milijuna kuna osigurava iz proračuna i to mu nije dostatno ni za plaće. Očito su i na znanstvenom tržištu vremena postala teža jer je, primjerice, još prije šest-sedam godina EIZ bilježio i po pet milijuna kuna tzv. vlastitih prihoda.

Ako je suditi prema omjeru vlastitih i proračunskih sredstava, čini se da se s tržišnom utakmicom najbolje nosi Institut za javne financije. IJF, doduše ima samo nešto više od 20-ak zaposlenih pa iz proračuna povlači znatno manjih 2,4 milijuna kuna, no istodobno i znatno više 'zarađuje' na tržištu. Preklani je zabilježio vlastite prihode u iznosu 4,9 milijuna, a lani oko 5,6 milijuna kuna. Institut za razvoj i međunarodne odnose te Institut za turizam, preostale dvije institucije koje su donedavno bile u kombinaciji za objedinjavanje u jedan "institut za ekonomiju" omjerom proračunskog i samofinanciranja su negdje između IJF-a i EIZ-a.

Oba u svojim izvješćima ističu europske projekte, pri čemu je Institut za turizam u izvješću za 2015. iskazao dvostruko više prihoda iz EU izvora (1,5 milijuna nasuprot oko 750.000 kuna u 2014.). Hoće li ekonomski instituti imati saveznika u današnjoj ministrici uprave koja je donedavno bila šefica EIZ-a koja se također protivila spajanju, prerano je reći. Prerano je predviđati i hoće li skora nova ravnateljica EIZ-a Maja Vehovec te nedavni neočekivani i, prema mnogima kontroverzni izbor Drage Jakovčevića za novog predsjednika njegova Upravnog vijeća značiti i menadžerski poduzetniji i učinkovitiji Institut. Uz proračunska ograničenja kojih znanost nije ostala pošteđena, to se nameće kao nužan smjer. No kao što su iznosi proračunskog financiranja instituta prava sitnica u odnosu na agencije, isto vrijedi i za prostor racionalizacija.

Račić u Otvorenom: Kad bi porezi bili niži, Hrvati bi manje utajivali

Autor: Poslovni.hr/Hina

Čak jedanaest i pol milijuna dokumenata iscurilo je iz jedne panamske odvjetničke tvrtke. Riječ je o dokumentima koji otkrivaju kako su novac skrivali bogataši, poduzetnici, sportaši, ali i 140 političara iz više od 50 zemalja svijeta. Među njima su i neki sadašnji i bivši predsjednici država i vlada. U dokumentima se spominje i Hrvatska. Afera Panama Papers bila je tema večerašnje emisije Otvoreno urednika i voditelja Domagoja Novokmeta. Gostovali su sudska vještakinja za financije i bankarstvo Marija Duljković, dr. sc. Jelena Budak s Ekonomskog instituta Zagreb, ekonomski konzultant Milan Račić i novinar Ivica Grčar.

Jedna su stvar ljudi koji izbjegavaju poreze, a drugi oni koji optimiziraju porezne sisteme, rekao je Milan Račić. Velike i ozbiljne tvrtke ne upotrebljavaju ovakve strukture jer im se ne isplati i ne igraju se time. To više upotrebljavaju ljudi koji imaju kvazi kriminalni karakter.

Tri tvrtke i tri privatne osobe iz Hrvatske koje se spominju u aferi Panama Papers nije puno, smatra Račić, makar ne bi trebao biti ni jedan.

Račić kao rješenje za Hrvatsku, tj. za manje slučajeva utaje poreza, ističe snižavanje poreza.

Marija Duljković smatra da je problem što se dovoljno ne izmjenjuju informacije, a ni propisi nisu usklađeni na razini Europske unije. Moramo priznati da korupcije i pranja novca ima sve više, a tome su skloni posebno oni koji žele prikriti podrijetlo novca. Oni u redovnom businessu to ne riskiraju. Ekonomije država članica mogle bi se zaštititi boljom regulativom i izmjenom podataka korištenjem digitalnih tehnologija, rekla je Duljković.

Kad je u pitanju Hrvatska, najveći problem je nedostatak koordinacije između državnih tijela, a više informatizacije i efikasnosti dovelo bi i do efikasnije naplate poreza, kaže Duljković.

Offshore tvrtke nisu nužno sinonim za utaju nezakonito stečenog novca isključivo od korupcije, ona ima tisuću različitih vidova, rekla je Jelena Budak. O povezivanju korupcije i off shore tvrtki u kontekstu Hrvatske ne možemo razgovarati jer nemamo podatke, objasnila je. Korupcija u Hrvatskoj je raširena pojava, a ona, zajedno sa sivom ekonomijom, utajom poreza i drugim nelegalnim aktivnostima, samo je jedan oblik transakcija koje mogu završiti u offshore kompanijama. Ona je naročito u našoj zemlji prisutna kad je u pitanju javna nabava i građevinarstvo, a pritom nije nužno da sredstva završavaju izvan granice.

Kad je Hrvatska zatvarala poglavlje 23 pri ulasku u Europsku uniju, puno ljudi je vjerovalo u važnost borbe protiv korupcije, ali otkad smo u Uniji, ona je u drugome planu. Hrvatsko društvo i biračko tijelo nikada nije sankcioniralo neetično korupcijsko ponašanje ni utaju poreza. Imamo problem razumijevanja što je ispravno, a što nije. Na spomen offshore kompanija Hrvati su sumnjičavi, a kad kažemo da je netko uzeo mito ili koristio službeni auto u privatne svrhe, reći ćemo da je to dobro jer svi to rade, rekla je Budak, tvrdeći da je to najveći problem.

Kad govorimo o nezakonitom izbjegavanju poreza ili utaji, onda bi Ivice Grčar uzroke tražio u institucijama koje su zadužene za borbu protiv toga. Kad bih mogao istraživati kako se izvlači novac iz Hrvatske, onda bih istraživao na dva mjesta - u Ministarstvu financija i u Hrvatskoj narodnoj banci.

U Hrvatskoj ne postoji djelotvorni porezni nadzor poslovanja banaka, naglasio je Grčar.

Pratiti put novca je jeftino, a može se puno otkriti, kaže Grčar. Dodao je da korupcija nije hrvatska izmišljotina - sustav javne nabave stvoren je u zapadnim zemljama upravo zbog mogućnosti korupcije, uvjeren je Grčar.

POZITIVNI SIGNALI

EIZ:U prvom kvartalu očekujemo ubrzanje rasta BDP-a

Autor: tportal.hr/Hina

Trend rasta vrijednost CEIZ indeksa nastavljen je u siječnju i veljači, što sugerira da će se oporavak BDP-a iz prošle godine nastaviti te da će tromjesečna promjena desezoniranog BDP-a u prvom tromjesečju vjerojatno imati pozitivan predznak, objavio je u ponedjeljak Ekonomski institut Zagreb (EIZ)

Kako se navodi u priopćenju, nakon rasta vrijednosti CEIZ indeksa u zadnjem tromjesečju prošle godine, trend rasta nastavio se u siječnju i veljači i to kumulativno za 0,6 indeksnih bodova u odnosu na zadnje tromjesečje 2015. godine.

'Samo u veljači ove godine CEIZ indeks porastao je za čak 5,1 indeksnih bodova u odnosu na isto razdoblje prethodne godine što je najveće takvo povećanje od kolovoza 2007. godine. Od studenog 2013. godine, kada je indeks imao najnižu vrijednost, do veljače ove godine, CEIZ indeks porastao je ukupno za 6,9 indeksnih bodova', ističu iz EIZ-a.

Budući da je indeks povećao vrijednost i u siječnju, analitičari EIZ-a kažu kako se može zaključiti da se u prvom tromjesečju ove godine stanje poslovnog ciklusa poboljšalo u odnosu na kraj prošle godine.

'Povećanje vrijednosti CEIZ indeksa u siječnju i veljači također sugerira da će se oporavak BDP-a koji je zabilježen prošle godine nastaviti te da će tromjesečna stopa promjene desezoniranog BDP-a u prvom tromjesečju vjerojatno imati pozitivan predznak', zaključuje se u priopćenju EIZ-a.

CEIZ indeks je mjesečni složeni indikator poslovnog ciklusa razvijen na Ekonomskom institutu Zagreb, a svrha mu je pružiti pravovremenu informaciju o trenutnom stanju poslovnoga ciklusa, zbog čega se vrijednost CEIZ indeksa mijenja istodobno s promjenama poslovnog ciklusa.

CEIZ je jednobrojčani pokazatelj poslovnog ciklusa koji sadrži informacije koje bi inače trebalo prikupljati analizom velikog broja različitih ekonomskih serija. Za razliku od vremenske serije tromjesečnog BDP-a, daje mjesečnu ocjenu stanja gospodarstva pružajući na taj način preciznije informacije o promjenama koje se odvijaju tijekom kraćeg vremenskoga razdoblja. Dostupan je jedan do tri mjeseca prije objave podataka o tromjesečnom BDP-u, zbog čega nosioci ekonomskih politika i zainteresirana javnost mogu pravovremeno pratiti gospodarska kretanja, napominju iz EIZ-a.

VELIKE BROJKE

EIZ očekuje ubrzanje rasta BDP-a u prvom kvartalu

Autor: banka.hr/Hina

Samo u veljači ove godine indeks CEIZ porastao je za 5,1 indeksnih bodova u odnosu na isto razdoblje prethodne godine što je najveće takvo povećanje od kolovoza 2007.

Trend rasta vrijednost CEIZ indeksa nastavljen je u siječnju i veljači, što sugerira da će se oporavak BDP-a iz prošle godine nastaviti te da će tromjesečna promjena desezoniranog BDP-a u prvom tromjesečju vjerojatno imati pozitivan predznak, objavio je u ponedjeljak Ekonomski institut Zagreb (EIZ).

Kako se navodi u priopćenju, nakon rasta vrijednosti CEIZ indeksa u zadnjem tromjesečju prošle godine, trend rasta nastavio se u siječnju i veljači i to kumulativno za 0,6 indeksnih bodova u odnosu na zadnje tromjesečje 2015. godine.

Samo u veljači ove godine CEIZ indeks porastao je za čak 5,1 indeksnih bodova u odnosu na isto razdoblje prethodne godine što je najveće takvo povećanje od kolovoza 2007. godine. Od studenog 2013., kada je indeks imao najnižu vrijednost, do veljače ove godine, CEIZ indeks porastao je ukupno za 6,9 indeksnih bodova, ističu iz EIZ-a.

Budući da je indeks povećao vrijednost i u siječnju, analitičari EIZ-a kažu kako se može zaključiti da se u prvom tromjesečju ove godine stanje poslovnog ciklusa poboljšalo u odnosu na kraj prošle godine.

'Povećanje vrijednosti CEIZ indeksa u siječnju i veljači također sugerira da će se oporavak BDP-a koji je zabilježen prošle godine nastaviti te da će tromjesečna stopa promjene desezoniranog BDP-a u prvom tromjesečju vjerojatno imati pozitivan predznak', zaključuje se u priopćenju EIZ-a.

Indeks CEIZ je mjesečni složeni indikator poslovnog ciklusa razvijen na Ekonomskom institutu Zagreb, a svrha mu je pružiti pravovremenu informaciju o trenutnom stanju poslovnoga ciklusa, zbog čega se vrijednost CEIZ indeksa mijenja istodobno s promjenama poslovnog ciklusa.

CEIZ je jednobrojčani pokazatelj poslovnog ciklusa koji sadrži informacije koje bi inače trebalo prikupljati analizom velikog broja različitih ekonomskih serija. Za razliku od vremenske serije tromjesečnog BDP-a, daje mjesečnu ocjenu stanja gospodarstva pružajući na taj način preciznije informacije o promjenama koje se odvijaju tijekom kraćeg vremenskoga razdoblja. Dostupan je jedan do tri mjeseca prije objave podataka o tromjesečnom BDP-u, zbog čega nosioci ekonomskih politika i zainteresirana javnost mogu pravovremeno pratiti gospodarska kretanja, napominju iz EIZ-a.

Obitelj i gastarbajteri štite od većeg kriminala

Autor: Ana Blašković

Ekonomski institut pita se ima li veze stopa nezaposlenosti i učestalost kriminala.

Nezaposlenost i kriminal više povezani kod teških krađa/ FOTOLIA

S obzirom da visoku stopu nezaposlenosti, ne iznenađuje da i ekonomiste zanima utječe li (i koliko) ta ekonomska deformacija na stopu kriminala. Vedran Recher iz Ekonomskog instituta istraživanjem je utvrdio da je očekivana pozitivna i značajna veza nezaposlenosti i kriminala utvrđena samo kod teških krađa kad su u pitanju imovinski zločini te slučajevi pokušaja silovanja i silovanja u kategoriji nasilnih zločina.

Iznenadujuću izostanak čvrste veze kriminala i nezaposlenosti Recher objašnjava time da tzv. obiteljska sigurnosna mreža i mogućnosti zaposlenja u Europi djeluju kao šok-apsorberi, posebno u segmentu NKV radnika i onih koji dugo traže posao. Visoka nezaposlenost te dugotrajna nezaposlenost već su 'očvrsnuli' hrvatske građane na te teške okolnosti. "To bi mogao biti razlog zašto u najdubljoj i najduljoj ekonomskoj krizi od uspostave suverenosti nije došlo do značajnog porasta stope kriminala", stoji među zaključcima istraživanja. Među zanimljivim rezultatima je i činjenica da 'veličina' policije negativno utječe na učestalost teških krađa, dok ima manje utjecaja na (pokušaje) ubojstva i silovanja. Snažnija policija obeshrabruje provale, npr., dok su ubojstva i silovanja rijetko ekonomski motivirani.

ANALIZA KUPOVNE MOĆI

Za današnju plaću može se kupiti 27% manje nego 1978.

Autor: Marina Klepo

Foto: CROPIX

Kako bi javnosti približio što to znači ekonomska stagnacija od nekoliko desetljeća i time potaknuo raspravu o uzrocima zaostajanja Hrvatske, profesor Ekonomskog fakulteta Josip Tica iznio je podatke koji pokazuju da se za današnju prosječnu plaću može kupiti 27 posto manje proizvoda nego 1978. godine.

“Ponekad se doima kao da se rasprava o BDP-u i ekonomskom rastu u većini javnosti percipira kao pomalo štreberska i kako je otvaramo kada želimo ostaviti dojam upućenosti u ekonomske probleme, a ne s ciljem rješavanja istih”, piše Tica u kolumni objavljenoj na banka.hr, dodajući kako su upravo zbog toga autori novog udžbenika iz Gospodarstva Hrvatske odlučili “analizu dugoročnog ekonomskog zaostajanja Hrvatske upotpuniti podacima o kretanju prosječnih mjesečnih neto plaća tijekom posljednjih 50 godina”.

Službeni podaci

Tako navodi službene podatke prema kojima je 1978. godine prosječni, čisti osobni dohodak iznosio 5437 tadašnjih novih dinara, a njime se moglo kupiti proizvoda i usluga (jaja, mlijeko, krumpir, grah...) koji bi po današnjim cijenama koštali 7271 kunu.

“Imamo li na umu kako je prema DZS-u prosječna mjesečna neto plaća u 2015. iznosila 5710 kuna, iz računice proizlazi kako je kupovna moć plaća od 1978. do danas pala za 1460 kuna mjereno današnjim cijenama. Iskazano u postocima, kupovna moć prosječne neto plaće u 2015. bila je 27 posto niža od prosječne neto plaće iz 1978. godine”, navodi Tica.

Dva problema

Od profesora Tice pokušali smo dobiti dodatno pojašnjenje te tvrdnje, ali nije bio dostupan. No, na kraju svoje kolumne on sam ističe da je tijekom analiziranog razdoblja došlo do cijelog niza promjena u

metodologiji praćenja statističkih podataka pa će "prilikom korištenja i interpretacija podataka uvijek biti moguće osporiti bilo koji zaključak".

U tehničkom smislu, kaže Danijel Nestić s Ekonomskog instituta, izračun profesora Tice možda je točan, ali tu postoje dva temeljna problema. Kada u 40 godina postoji kumulativna inflacija od nekoliko milijuna posto, pogreška u izračunu realne plaće lako je moguća. Osim toga, upitno je koliko uopće ima smisla uspoređivati dva potpuno različita sustava u kojima su ponuda, dostupnost i kvaliteta proizvoda posve drugačiji.

Previdi u statistici

- Je li auto lakše kupiti danas ili 1978. godine i kakav si auto mogao kupiti tada, a kakav danas - pita Nestić koji uz to napominje da plaće u Hrvatskoj uglavnom rastu od 1993. godine i uvijek su bile među većima u regiji. Stoga plaće možda i nisu najbolji pokazatelj hrvatskog ekonomskog zaostajanja.

Profesor Tica nije prvi koji je ustvrdio da su današnje realne plaće slične ili manje od onih iz 1970-ih godina. O tome je svojedobno pisao i profesor Ivo Bičanić s kojim je potom polemizirao Velimir Šonje. U jednom od odgovora Šonje je također upozorio da s podacima treba biti vrlo oprezan jer statistike u pravilu veoma loše reagiraju na promjene relativnih cijena, potrošačkih preferencija i kvalitete dobara. "Neke stvari jednostavno nisu mjerljive i usporedive, osobito kada se kao deflator koristi indeks cijena na malo", napisao je. Pritom je kao primjer naveo činjenicu da se 80-ih godina za 12 do 15 prosječnih mjesečnih plaća moglo kupiti Yugo. Danas se s petnaestak plaća može kupiti Ford Fiestu na akciji.

Relativne cijene

- I Yugo i Fiesta (kao i Isetta, Topolino i Fićo prije njih) pružaju uslugu prijevoza po jedinici udaljenosti, no sve ostalo se može svesti pod 'no comment' Usporedba Yuga i Fieste je metafora koja pokazuje da su globalizacija i tehnološki napredak donijeli pad relativnih cijena i rast kvalitete industrijskih proizvoda pa je veoma teško raščlaniti i odvojeno mjeriti te učinke - pojasnio je Šonje.

VLADA U BLOKADI! Orepić najavio reformu, HDZ je hladno odbacio: 'Nas nitko ništa nije pitao'

Autor: Ivanka Toma

Foto: Damjan Tadić / CROPIX

Mostov ministar prekjučer najavio plan za smanjenje broja policijskih uprava, a već jučer je sve zaustavljeno

Svaki projekt koji zadire u vanjski ustroj države ne može se raditi bez prethodnog dogovora s političkim partnerima, bez njegove prezentacije i bez da ga je Vlada prihvatila. HDZ nije protiv reforme lokalne uprave i samouprave, ali je to ogroman projekt u koji moramo ići zajednički - kaže HDZ-ov zastupnik Željko Fiolić, kojemu nije jasno kako bi se u pilot-projekt ukidanja ustroja koji slijedi županije krenulo s najvećim ministarstvom, što MUP sa 25.500 djelatnika jest, dok bi sva ostala ministarstva ostala na bazi županijskog teritorijalnog ustroja.

Ministar uvjeren u plan

Ministar Orepić predstavio je reorganizaciju cijele policije prema kojoj bismo umjesto 20 policijskih uprava dobili četiri podijeljene po regijama plus upravu za Grad Zagreb, korigirao bi se broj i organizacija policijskih postaja te uveo novi ustroj Ravnateljstva policije. Uvjeren je da će projekt koji je najavio građanima i proći.

Slična rješenja

- Dvije vlade prije ove imale su slična rješenja, a ja sam ideju detaljno razradio i krenuo u projekt. Njegova razrada ići će na Vladu i tu ne vidim nikakav problem. Sam prvi potpredsjednik Vlade Tomislav Karamarko rekao je da podržava reforme. Imam potporu Vlade, a ne znam da bi izostala podrška HDZ-a, niti u to vjerujem - rekao nam je jučer ministar Orepić, koji je odlučan provesti reorganizaciju i pritom se poziva na potporu struke. Kaže da se u smislu funkcioniranja i odnosa policije prema građanima ništa neće promijeniti.

- Smanjit će se broj onih koji zapovijedaju, a povećati broj onih koji rade - rekao je Orepić. Premda se ministar poziva na podršku Vlade za reorganizaciju MUP-a, iz nje smo dobili informaciju prema kojoj reforma policije nije bila ni na jednoj Vladinoj koordinaciji, niti je u Vladi održan ikakav sastanak na kojemu bi se

dogovarala Orepićeva reforma. Čelnik Mosta Božo Petrov također tvrdi da zbog reorganizacije MUP-a neće doći do prijepora između Mosta i HDZ-a.

Velika glava, tanke noge

- Imamo veliku glavu, a mali trup. Želimo to ministarstvo učiniti puno operativnijim, a tu neće biti nikakvih dodirnih točaka s bilo kakvim preustrojem, regionalizacijom ili nešto slično. To je izvan doticaja s tom temom - rekao je Petrov.

- Smatramo da reorganizaciji treba pristupiti sveobuhvatno, s cjelovitim Vladinim projektom, koji bi obuhvatio teritorijalnu reorganizaciju lokalne uprave i samouprave, ali i drugih ministarstava. To treba biti veliki projekt koji će imati razrađene sve elemente, od tehnike i organizacije, preko pravne situacije, do financija - kaže Željko Fiolić iz HDZ-a, naglašavajući pritom da policija mora biti sustav kompatibilan s ostalim institucijama. Ističe kako je cijela državna uprava zrela za reformu, ali ona mora biti sustavna i smislena. U nadležnosti MUP-a je, primjerice, izdavanje javnih isprava i to treba uskladiti i s Ministarstvom uprave.

Nadalje, pitanje je što bi nova teritorijalna i unutarnja organizacija policije značila za suradnju kriminalističke policije s državnim odvjetništvima i sudovima, posebno prekršajnim. Oni su također bili ustrojeni prema županijskom ustroju, ali su se posljednjih godina sudovi, kao i tužiteljstva, međusobno spajali i okrupnjavali. Bivši ministar unutarnjih poslova Ranko Ostojić najavljeni preustroj će "komentirati tek kada dobije više informacija od same ideje".

- Do tada nema potrebe ništa komentirati. Ovdje se radi o još jednoj najavi bez podloge koje nije bilo u programu Vlade. Dobro je da će o reorganizaciji MUP-a biti javna rasprava. Naime, 2014. godine se na istoj ideji radilo više mjeseci, no pilot-projekti su pokazali da ona ne donosi uštede - rekao je bivši ministar policije Ostojić. HDZ-ov zastupnik Fiolić poručuje Orepiću da bi bilo dobro kada bi se okrenuo unutarnjim problemima MUP-a. Kaže kako postoje policijske postaje u kojima nema nikoga s višom stručnom spremom, da kriminalisti ne žele raditi u postajama jer im je tamo za pravi, terenski rad koeficijent, a time i plaća, znatno manji nego da se bave analitikom u Ravnateljstvu policije.

'Promjene već nakon stranačkih izbora'

Na žalost, može se reći kako trenutačno najveći problem Vlade čak i nije toliko nedostatak sadržaja, koliko činjenica da Vlada jednostavno ne funkcionira. Vladu jednostavno nitko ne vodi. Nema koordinacije, nitko ne može autoritativno nametnuti neki sadržaj. U takvoj nefunkcionalnoj Vladi jednostavno je nemoguće onda provesti bilo koji jači projekt ili programski potez - prokomentirao je Željko Lovrinčević s Ekonomskog instituta reformske kapacitete i učinkovitost aktualne Vlade. Pritom je dodao i kako se upravo zbog nemogućnosti dogovora dva bloka unutar Vlade nakon izbornih unutarstranačkih ciklusa mogu očekivati "preslagivanja u Vladi kako bi se prevladala takva blokada djelovanja".

- Međutim, potrebno je reći kako i ovakva vlada, koja u stvari ništa ne radi i nije sposobna ništa raditi u nekom snažnijem obimu, može ovako nastaviti postojati još godinu i pol do dvije, a da gospodarstvo svejedno raste po stopi od oko dva posto godišnje.

Naime, trenutačno su vanjske prilike takve da i dalje prevladava niska cijena zaduživanja i kapitala, niske cijene energije i hrane, a naš turizam je zbog geopolitičkih razloga u usponu", naglasio je Lovrinčević, dodajući kako ćemo se onda za dvije godine, kada se promijene povoljne eksterne okolnosti, sudariti sa zidom. (Frenki Laušić)

ČEKA SE STAV VLADE

Zapeo izbor ravnateljice Ekonomskog instituta

Piše: Ljubica Gatarić

Čekamo odluku i instrukcije iz Ministarstva znanosti i obrazovanja nakon kojih ću sazvati sjednicu Upravnog vijeća – komentar je novog predsjednika Upravnog vijeća Ekonomskog instituta Zagreb na pitanje kad će vijeće donijeti odluku o izboru ravnatelja.

Foto: Davor Visnjic/PIXSELLCROPIX

Nakon što je Dubravka Jurlina-Alibegović imenovana za ministricu, Ekonomski je institut raspisao natječaj za izbor novog ravnatelja na koji su se prijavile tri kandidatkinje. Očekivalo se da će odluka o novoj ravnateljici biti donesena do početka travnja, no u međuvremenu je resorni ministar smijenio tri stara člana upravnog vijeća i na njihovo mjesto postavio nove ljude: profesora s Ekonomskog fakulteta Dragu Jakovčevića, profesora Nikolu Mijatovića s Pravnog fakulteta i Krešu Zadru, pomoćnika ministra obrazovanja, profesora fizike s PMF-a.

Predložena M. Vehovec

Znanstveno vijeće Ekonomskog instituta preporučilo je Upravnom vijeću da za ravnateljicu kuće izabere Maju Vehovec, no prof. Jakovčević čeka sa sazivanjem sjednice na kojoj bi se potvrdio izbor ravnatelja dok Ministarstvo znanosti ne donese odluku hoće li ići na okrupnjavanje znanstvenih instituta. Premijer Orešković najavio je da će Vlada do sredine ovog mjeseca pripremiti plan racionalizacije državnih agencija i drugih ustanova čiji bi se broj trebao spustiti na 13 do 15 sa sadašnjih 56. Kad je riječ o institutima, spominje se spajanje Ekonomskog, Instituta za javne financije, Instituta za turizam i Instituta za migracije u jednu ustanovu.

Jakovčević smatra da bi spajanje bilo dobra odluka, no instituti kojih se to tiče ne bi bili sretni s takvim rješenjem te nastoje sačuvati autonomiju.

Ekonomski institut, primjerice, provodi tri H2020 projekta iz novog programa EU za istraživanje i inovacije te još osam drugih znanstveno-istraživačkih projekata financiranih iz europskih i hrvatskih zaklada.

Akcijski plan

Vlada bi trebala dovršiti i svoj prvi reformski paket s kojim će izaći pred Europsku komisiju.

Unutar akcijskog plana za reformu javne uprave nalazi se plan smanjenja broja agencija, no znanstveni su instituti u nadležnosti resora znanosti i obrazovanja.

ISTRAŽIVANJE

Nezaposleni Hrvati ne bježe u kriminal. Evo objašnjenja

Piše: Vedran Recher

Veza između nezaposlenosti i kaznenih djela empirijski je utvrđena činjenica za većinu zapadnih razvijenih zemalja u kojima su provedena istraživanja. Međutim, u Hrvatskoj je slika drukčija

Fotografija: Darko Tomaš/EPH

Hrvatska je prošle godine službeno izašla iz krize. Završila je time dugačka epizoda ekonomske agonije. U šest godina krize, BDP se kumulativno smanjio za 13 posto, a nezaposlenost se udvostručila. Nezaposlenost mladih u 2013. godini dosegla je frapantnih 50 posto. Upravo ovi podaci ukazuju na potrebu istraživanja reperkusija teških ekonomskih okolnosti na širi društveni kontekst. Između ostaloga, interesantno je istražiti utjecaj nepovoljnih uvjeta na tržištu rada na stope kaznenih djela.

Ovakvih istraživanja u svjetskoj akademskoj zajednici ne nedostaje. Ipak, većina je istraživanja provedena u razvijenim zapadnim demokracijama, dok se u kontekstu post-tranzicijskih i mediteranskih zemalja zna vrlo malo o utjecaju nezaposlenosti na stope kriminaliteta.

Ekonomisti su se odnosom ekonomskih uvjeta i stopa kriminaliteta počeli baviti u drugoj polovici 20. stoljeća. Prvi rad koji je modelirao odluke racionalnih pojedinaca o tome treba li se baviti poštenim poslom ili kriminalom objavljen je 1968., a napisao ga je dobitnik Nobelove nagrade za ekonomiju iz 1992. godine Gary Becker. Prije predstavljanja rezultata istraživanja za Hrvatsku, predstaviti ću glavne postavke Beckerovog rada.

U osnovi, kriminal se postavlja kao aktivnost alternativna poštenom poslu. Dakle, racionalni pojedinac odlučuje hoće li se baviti poštenim poslom ili kriminalom temeljem procjene koliki su mu očekivani troškovi i koristi od jedne i od druge aktivnosti. Očekivane koristi od kriminala čine financijski povrat (odnosno plijen), a očekivane troškove potencijalna kazna ako bude uhvaćen. Naravno, racionalni pojedinac mora uzeti u obzir

i vjerojatnost da će biti uhvaćen pri počinjenju određenog kaznenog djela. S druge strane, plaća predstavlja povrat od poštenog posla, a trošak predstavlja rad koji čovjek ulaže. Naravno, i ovdje se, kada se radi o nezaposlenim osobama, treba uzeti u obzir vjerojatnost da će dobiti posao, budući da nezaposlene osobe nemaju plaću. U svrhu boljeg razumijevanja, razmotrimo sljedeći primjer.

Pretpostavimo da je pojedinac nezaposlen i da je prosječna plaća u mjestu stanovanja 5000 kuna. Istovremeno, nezaposlenost je na razini od 20 posto, i pojedinac procjenjuje da nema velike šanse da pronađe pošten posao u dogledno vrijeme. Pretpostavimo također da ima pravo na naknadu za nezaposlene u iznosu od 2000 kuna. Istovremeno, nudi mu se prilika da provali susjedu u kuću. On je dobro informiran i zna da je plijen koji će mu u slučaju provale pripasti 5000 kuna. Uzmimo također da postoji samo jedan policajac zadužen za čitavo mjesto u kojem pojedinac stanuje. On procjenjuje da je vjerojatnost da će u slučaju provale biti uhvaćen vrlo niska, primjerice jedan posto. Kazna u slučaju provale također je podnošljiva, uzevši u obzir malu vjerojatnost da će do nje uopće doći. Uzmimo da je očekivana kazna tri godine. Pretpostavimo također da isti pojedinac može monetarno procijeniti vrijeme provedeno u zatvoru i da procjenjuje da mu tri godine života vrijede 50.000 kuna. Iz svega navedenog, on je u stanju izračunati očekivani neto povrat od provale susjedu:

$$(1-0.01)*5.000 + 0.01(5.000-50.000) = 4.950-450 = 4.500 \text{ kn}$$

Također, u stanju je izračunati i očekivani povrat od nečinjenja kaznenog djela i zadržavanja statusa quo:

$$(1-0.2)*5.000+0.2*2.000 = 4.000+400 = 4.400 \text{ kn}$$

U ovakvim uvjetima, racionalni pojedinac će izabrati provalu. Naravno, ovaj značajno pojednostavljeni primjer apstrahira mnoge druge važne momente, poput psihološkog tereta pojedinca koji se odlučuje za kriminal, društvene stigme itd. Međutim, čak i ovaj jednostavan model dovoljan nam je za razumijevanje kanala kroz koji nezaposlenost može utjecati na kriminal. Ako se stopa nezaposlenosti poveća s 20 posto na 30 posto, tada će "povrat na poštenje" biti:

$$(1-0.3)*5.000+0.3*2.000 = 3.500+600 = 4.100 \text{ kn}$$

Očito, sa svakim rastom stope nezaposlenosti, manje će se isplatiti biti pošten. Navedena pozitivna veza između nezaposlenosti i kriminala empirijski je utvrđena činjenica za većinu zapadnih razvijenih zemalja u kojima su provedena istraživanja. Međutim, u Hrvatskoj je slika ponešto drugačija.

Prema podacima dobivenim iz MUP-a o stopama kaznenih djela po županijskim policijskim upravama u periodu 1998.-2013. godine, i procijenjenom modelu koji kontrolira za specifične efekte vremena i svake pojedine županije, nema dokaza za pozitivan utjecaj nezaposlenosti na stope imovinskih kaznenih djela. Jedina kategorija imovinskih kaznenih djela koja je pod utjecajem nezaposlenosti su teške krađe. Ono što još više iznenađuje je činjenica da procijenjeni model objašnjava samo četvrtinu varijacije u stopama kriminala, što je u usporedbi s ostalim zemljama izuzetno nisko. Za većinu zemalja, slični modeli objašnjavaju između 70 i 95 posto varijacije u stopama kriminala. Nekoliko je hrvatskih specifičnosti koje mogu objasniti navedenu razliku.

Prvo, Hrvatska kao mediteranska zemlja ima razvijenu obiteljsku mrežu koja štiti ljude od prelaska u ilegalne aktivnosti. Prosječna dob napuštanja roditeljskog doma u Hrvatskoj pri samom je vrhu Europske unije, pet godina iznad prosjeka EU-28. Kombinirano sa podatkom o izrazito visokoj nezaposlenosti mladih ovo nudi validno objašnjenje zašto nema značajnog "prelijevanja" nezaposlenosti na kriminalne aktivnosti. Život s roditeljima, koji im pruža sigurnost, mlade vjerojatno odvraća od upuštanja u kriminal. U prilog tome ide i podatak Eurostata koji pokazuje da je Hrvatska u samom europskom vrhu sa čak 78,3% populacije u dobi 18-34 godine koji žive u roditeljskom domu.

Drugo, povijesna je činjenica da nisko obrazovana radna snaga traži poslove u Zapadnoj Europi, a to je proces koji je i danas prisutan. Nisko obrazovana skupina u znanstvenoj je literaturi prepoznata kao najrizičnija skupina u smislu prelaska u kriminalne aktivnosti zbog nezaposlenosti. Prema tome, budući da Zapadna Europa apsorbira značajan broj te rizične nisko obrazovane radne snage, efekt nezaposlenosti na kaznena djela je prigušen.

Treće, Hrvatsku 'krasi' visoka stopa nezaposlenosti u usporedbi s razvijenim zemljama čak i u vremenima kada je imala stabilan rast BDP-a – u periodu 2003. do 2007. godine. Prema tome, visoka nezaposlenost nije samo privremena devijacija od ravnoteže kao što je slučaj u, primjerice, Švedskoj. Prosječna stopa nezaposlenosti u periodu 2003.-2007. godine bila je 12,5%, a EU-28 prosjek u istom periodu iznosio je 8,6%. Drugim riječima, radi se o visokoj strukturnoj nezaposlenosti. Ne treba odbaciti mogućnost da su ljudi jednostavno naviknuti na teške uvjete i zbog toga ne doživljavaju nezaposlenost kao opravdan motiv za činjenje kaznenih djela.

Na kraju, naslijeđe socijalizma također potencijalno može objasniti prigušene učinke nezaposlenosti na stope kriminala. S jedne strane represivni državni aparat formirao je izrazito negativna očekivanja o kaznama u slučaju kršenja državnih propisa i moguće je da su se ta očekivanja, posebice kod starijih generacija zadržala do danas. S druge strane, socijalistički državni paternalizam navikao je ljude da će se država pobrinuti za njih, zbog čega nije bilo potrebe za prelazak u ilegalne aktivnosti. Nakon naglog prelaska na tržišni sustav, moguće je da je zadržano naslijeđe i mentalitet ranijeg sustava zbog kojeg ljudi i dalje očekuju da će država riješiti njihov problem.

U svakom slučaju, Hrvatska predstavlja izrazito zanimljiv slučaj za proučavanje veze između nezaposlenosti i kriminala zbog specifičnosti svojeg makro konteksta. Bilo bi zanimljivo provesti slična istraživanja s mikro podacima o kaznenim djelima (dob, spol obrazovanje počinitelja i slično) kako bi se preciznije mogli ustanoviti pretpostavljeni učinci te procijeniti koja je glavna determinanta koja tjera ljude u Hrvatskoj da počine kazneno djelo.

OD REFORMI JOŠ NI 'R'

100 dana Timovog tima: Ekonomski - ne miriše na dobro

Autor: Luka Filipović

Vladi Tihomira Oreškovića bliži se 100 dana rada - vrijeme u kojem je HDZ-ova i Mostova ministarska ekipa trebala pohvatati sve konce u svojim resorima i postaviti temelje za nužne reforme. Ali činjenica da još uvijek nisu izabrani ni svi pomoćnici i zamjenici, a kamoli udarene čvrste smjernice za daljnje poteze, govori da 'Tim's team' ima grdnih problema. Ekonomski analitičari Željko Lovrinčević, Damir Novotny i Velimir Šonje u razgovoru za tportal suglasni su u tome da Vlada još nije povukla nijednu mjeru vrijednu spomena

Istina, donesen je proračun, ali on je više odraz naslijeđenog pozitivnog ekonomskog trenda te u njemu nema zaokreta od politike Kukuriku vlade. Problem je u tome što se smanjenje deficita većim dijelom oslanja na rast prihoda, a manje na kontrolu rashoda. Međutim, zasad makroekonomski trendovi idu na ruku vladajućima pa bi, uz čvrstu fiskalnu disciplinu, planirani proračun mogao postati održiv.

'Ništa se ekonomski značajno nije dogodilo u tri mjeseca ove Vlade. Okolnosti su za Hrvatsku jako povoljne. Raspoloživi su jeftin kapital i jeftina energija, a turizam uživa u sigurnosnoj renti zahvaljujući događanjima u konkurentskim zemljama. I da nema Vlade, znači da nitko ne sjedi u Banskim dvorima, Hrvatska bi po inerciji rasla stopama od 1,5 do dva posto. Niti jedna druga zemlja nema tako povoljne okolnosti, ali mi i dalje imamo najnižu stopu rasta', ističe Željko Lovrinčević s Ekonomskog instituta u Zagrebu u razgovoru za tportal.

Upozorava kako Vlada još nije imenovala gotovo četvrtinu pomoćnika i zamjenika, što znači da Domoljubna koalicija još praktički nije preuzela vlast.

'To govori o velikom nesuglasju unutar vladajućih. A još nismo došli ni do velikih stvari poput reforme javnog sektora ili privatizacije. Povoljne okolnosti za Hrvatsku potrajat će još dvije godine, ali uvjeren sam da Vlada u ovom sastavu neće toliko izdržati', misli Lovrinčević.

Analitičar Damir Novotny prvih 100 dana 'premijerovanja' Tihomira Oreškovića ocjenjuje slabom dvojkom.

'Sve se odvija jako sporo. Ne postoji konsenzus oko glavnih smjerova ekonomske politike. Gospodarstvo i društvo u cjelini nalaze se na prekretnici. Moramo odlučiti hoćemo li se priključiti najboljoj praksi Europske unije, što znači radikalne reforme i jačanje institucija tržišne ekonomije. U tom kontekstu dobre su bile smjernice koje je HDZ-u dao bavarski Ifo institut. Nadao sam se da će one biti osnovica za rad Vlade, ali nažalost, ništa od toga', kaže Novotny za tportal.

Plaše ga, dodaje, naznake vraćanju egalitarizmu i socijalističkom upravljanju nacionalnom ekonomijom u kojem se naglasak stavlja na državni sektor.

'Ne može se samo na prirodnim resursima graditi budućnost zemlje, već na poduzetništvu i ljudskim resursima. Međutim, ljudski kapital nam bježi', upozorava Novotny.

Ekonomski stručnjak Velimir Šonje nešto je blaži u ocjeni prva tri mjeseca Oreškovićeve vlade. Njeno, ističe, 'nepodnošljivo dugo uhodavanje' opravdava nužnošću navikavanja na nove političke odnose snaga kakve u Hrvatskoj još nismo imali.

'U prvih 100 dana gledali smo uglavnom usuglašavanja i početna lutanja pa nije bilo ni političkih preduvjeta da se predlože i usvoje neke vidljivije mjere i reforme', kaže Šonje za tportal.

Međutim, njegovo je mišljenje da je čak nečinjenje bolje od krivog činjenja. Podsjeća da je vlada Zorana Milanovića u prvih 100 dana povećala PDV s 23 posto na 25 posto, uvela poseban porez na kapital i prirez te snažno podigla cijene energenata s ciljem poticanja ulaganja u energetiku, što se nije dogodilo.

U sljedećih 100 dana Vlada se više neće moći pravdati 'privikavanjem' jer će zbog očekivanja Bruxellesa konačno morati izaći s jasnim programskim dokumentom.

'U njemu će zbog nužnosti predstavljanja ekonomskih politika prema Europskoj komisiji - zbog obveze podnošenja Nacionalnog programa reformi i Plana konvergencije - morati i hrvatskoj javnosti jasno predstaviti pravi plan rada. Nakon toga, u svibnju, slijede preporuke Europskoga vijeća, a do kraja lipnja Vlada mora predstaviti smjernice za svoj prvi pravi proračun, onaj za 2017. U tom trenutku bit će jasnije i kako napreduju pregovori sa sindikatima javnog sektora. Zatim, ujesen, kreće ozbiljna provedba. To je otprilike konačni vremenski okvir za ocjenu ekonomske politike u početku rada ove Vlade', zaključuje Šonje.

EKONOMSKA POLITIKA

100 dana štetne neizvjesnosti

Autor: Maruška Vizek

Nije problem samo to što trenutna politička situacija garantira izostanak provedbe reformi. Ona garantira i daljnje kreiranje opće nesigurnosti jer stranke su već u stanju pripravnosti za nove izbore

Fotografija: Dragan Matić / EPH

Neizvjesnost možemo definirati kao nemogućnost predviđanja vjerojatnosti nekog budućeg događaja. I premda je ona koncept koji nije direktno opaziv pa ga je teško mjeriti, a još teže istraživati, nakon velike financijske krize koja je svijet zadesila u 2008. godini, neizvjesnost je na velika vrata ušla u ekonomsku znanost. Iako se o neizvjesnosti pisalo i prije, pa je tako bivši guverner Federalnih rezervi Ben Bernanke još 1983. modelirao investicije poduzeća uzimajući u obzir i neizvjesnost kako bi pokazao da u neizvjesnim uvjetima neinvestiranje može biti isplativa poslovna strategija, pitanje važnosti neizvjesnosti za ekonomsku aktivnost popularizirao je ekonomist Nicholas Bloom sa sveučilišta Stanford. Njegov prvi rad koji pokazuje da povećanje neizvjesnosti može izazvati novu ili produbiti već postojeću recesiju koincidirao je s velikom financijskom krizom koju je karakterizirala ogromna količina neizvjesnosti. Nakon objave Bloomova rada, uslijedila je erupcija znanstvenog interesa za vezu neizvjesnosti i ekonomske aktivnosti, zbog čega je za standarde ekonomske znanosti jedan prilično eterični koncept postao propulzivno i vrlo popularno istraživačko područje.

Štetnost neizvjesnosti

Danas, sedam godina od objave Bloomova prvog rada i posljedičnog vala istraživanja o neizvjesnosti, sa sigurnošću znamo da neizvjesnost ima štetne kratkoročne učinke za ekonomski rast, investicije, zaposlenost, proizvodnost, potrošnju kućanstava i trgovinsku razmjenu. Tri su kanala putem kojih neizvjesnost vrši negativan utjecaj na ekonomske agregate. Za početak, u uvjetima velike neizvjesnosti kompanije opreznije ulaze u nove investicijske projekte i odgađaju nova zapošljavanja, dok kućanstva odgađaju kupnju trajnih dobara. Usporedo s tim procesima dolazi i do povećanja premije rizika, zbog čega se povećavaju troškovi financiranja za kompanije, kućanstva i državu. Neizvjesnost dovodi i do povećanja štednje iz opreza, što opet smanjuje potrošnju i investiranje. Nadalje, istraživanja su pokazala da se neizvjesnost povećava tijekom recesija te da ih je sposobna produbiti, a znamo i da je ona veća u zemljama u razvoju u odnosu na razvijeni svijet.

Neizvjesnost vezana uz ekonomske politike

Nakon što su ekonomisti istražili temeljne mehanizme propagacije neizvjesnosti na ekonomske agregate, pažnju su prebacili na definiranje različitih vrsta neizvjesnosti. Tako već spomenuti Bloom u suradnji s još dvojicom koautora u radu objavljenom prošle godine definira i istražuje neizvjesnost vezanu uz ekonomske politike. Na takav način on odvaja tipične izvore opće neizvjesnosti poput ratova, naglih povećanja cijena nafte, terorističkih napada i političkih previranja od neizvjesnosti vezane za ekonomske politike koju kreiraju njihovi nositelji. Neizvjesnost ekonomskih politika proizlazi iz nemogućnosti građana i kompanija da predvide tko će donositi odluke vezane uz te politike te kakve će odluke i kada biti donesene. Spomenuto istraživanje pokazuje da i ovaj tip neizvjesnosti ima štetne posljedice za investicije, industrijsku proizvodnju i zaposlenost.

100 dana Vlade

Zašto sve ovo pišem? Zato što pokušavam potkrijepiti tezu da je trenutna politička situacija u Hrvatskoj štetna za hrvatsku ekonomiju. Kao da nije dovoljno što ustaljeni život europskog kontinenta narušavaju teroristički napadi i izbjeglička kriza pa se ekonomski štetna opća neizvjesnost izazvana tim događajima prelijeva i u Hrvatsku, politička situacija u našoj zemlji kontinuirano stvara dodatne izvore neizvjesnosti. Kulminacija trenda domaćeg kreiranja neizvjesnosti iz političkih izvora dogodila se nakon parlamentarnih izbora, kada su tijesni izborni rezultati i posljedični dugotrajni pregovori prepuni preokreta o formiranju Vlade stvorili ogromnu količinu opće neizvjesnosti. Uslijedilo je formiranje Vlade, čiji dosadašnji rad dodatno pridonosi generiranju neizvjesnosti. Naime, u trenutku objave ovog teksta u tiskanom broju Forbese nova će Vlada obilježiti 100 dana rada. No, umjesto da se javnost bavi ocjenom smjera koji si je Vlada u tom razdoblju zacrtala u nadi da će nas kvalitetne javne (a posebice ekonomske) politike vratiti na konvergencijsku putanju, svjedočimo sve učestalijim primjerima nefunkcionalnosti Vlade, ali i pripremama političkih stranaka ili za nove izbore ili za nova politička preslagivanja u Saboru.

Neopipljiva neizvjesnost i konkretna ekonomska šteta

Kao najbanalniji primjer vrlo ograničene sposobnosti nove Vlade da djeluje valja istaknuti činjenicu da u ministarstvima ni nakon 100 dana njezina rada još nisu imenovani svi zamjenici i pomoćnici ministara. Ne postoji ni plan rada Vlade ni koalicijski ugovor koji bi trebao biti njegov osnovica. Sve je vidljivije i da premijer Orešković bez zadržke pokazuje da ima vlastiti stav koji nije nužno usklađen s onim što žele HDZ i Most, što je, pak, dodatni izvor neizvjesnosti. Zbog vrlo slabe koordinacije Mosta i HDZ-a stječe se i dojam da ono što HDZ hoće Most neće i obrnuto, što također stvara neizvjesnost. Postavlja se stoga legitimno pitanje kako će u ovakvoj konstelaciji snaga uopće biti moguće provesti bilo kakve reforme kada je već sada vidljivo da se stranke vladajuće koalicije ne mogu dogovoriti ni o omanjim promjenama u javnim politikama.

Ples uz rub novih izbora

Nije, međutim, problem samo to što trenutna politička situacija garantira izostanak provedbe reformi. Ona garantira i daljnje kreiranje opće neizvjesnosti jer su stranke već u stanju pripravnosti za nove izbore. Ona jamči i daljnje generiranje neizvjesnosti vezane uz ekonomske politike jer, nastavi li se sadašnji modalitet rada Vlade, bit će vrlo teško predvidjeti kakve će ekonomske odluke biti donesene i kada će to biti. Drugim riječima, čak i kada naši političari svojim nedjelovanjem, odnosno nedonošenjem mjera ekonomskih i drugih javnih politika misle da ne čine nikakvu štetu, ekonomska znanost deciderano kaže da nešto toliko neopipljivo i amorfno kao što je neizvjesnost ima vrlo konkretne i vrlo negativne utjecaje na ekonomsko blagostanje. Stoga, ako se u skorijoj budućnosti u načinu funkcioniranja ove Vlade ništa ne promijeni, trebamo se početi ozbiljno zabrinjavati nad razmjerima ekonomske štete čak i ako ona takva kakva jest izdrži do kraja svojeg mandata.

STUDIJA Hrvatska do 2020. godine očekuje povećanje zaposlenosti od 3,7 posto u odnosu na 2014.

Autor: HINA

Hrvatska do 2020. očekuje povećanje zaposlenosti od 3,7 posto u odnosu na 2014. godinu u čemu će glavnu ulogu odigrati 12 od 83 promatranih djelatnosti, rečeno je u četvrtak na okruglom stolu Nacionalnog vijeća za razvoj ljudskih potencijala (NVRLJP) u Zagrebu.

Ti su podaci dio rezultata Studije o projekcijama budućih potreba tržišta rada koju su predstavile Marina Tkalec i Maruška Vizek s Ekonomskog instituta u Zagrebu, a koju je Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta (MZOS) ugovorio s Ekonomskim institutom na inicijativu NVRLJP-a.

Predsjednica NVRLJP-a Ružica Beljo Lučić kazala je da je studija izrađena u sklopu provedbe Hrvatskog klasifikacijskog okvira sredstvima Europskoga socijalnog fonda, te da je za razvoj društva ključno definirati potrebe za ljudskim potencijalima.

U prvoj takvoj projekciji napravljenoj za Hrvatsku prema pravilima struke, ističe se da među 12 spomenutih djelatnosti najveći doprinos rastu ukupne zaposlenosti mogu dati pravne i računovodstvene djelatnosti, djelatnosti pripreme i usluživanja pića te djelatnosti zdravstvene zaštite.

Gledano po sektorima najveće stope rasta zaposlenosti do 2020. očekuje se u turizmu i ugostiteljstvu – 9,8 posto, u osobnim i drugim uslugama – 9,5 posto, zatim umjetnosti – 7,6 posto, filozofiji, teologiji – 7,5 posto, te informacijama i komunikacijama – 7,1 posto.

Međutim, po doprinosima rastu ukupnog broja zaposlenih za 0,9 posto na prvom je mjestu sektor ekonomije i trgovine, koji s stopom rasta od 4,2 posto nije među najbrže rastućim sektorima, ali ima najveće broj

zaposlenih, istaknule su istraživačice Tkalec i Vizek i kazale da ga u tom pogledu slijede sektori turizma i ugostiteljstva, te osobnih i drugih usluga.

One su upozorile da je metodologija vrlo složena i nikada ne može obuhvatiti sve društvene utjecaje na to područje, što je vidljivo i na lošijim prognozama od onoga što se događa u gospodarstvu zadnjih mjeseci jer je istraživanje modelirano prije nego je bilo poznato da je Hrvatska izašla iz recesije, ali su dodale da je potrebno raditi nova istraživanja koja bi uzimala u obzir ta iskustva.

Pomoćnik ministra znanosti, obrazovanja i sporta Srećko Tomas izrazio je uvjerenje da će rezultati istraživanja poslužiti kao inspiracija za oblikovanje javnih politika koje će pomoći razvoju hrvatskog gospodarstva i zadržavanja mladih u Hrvatskoj.

Pomoćnik ministra rada i mirovinskoga sustava Mario Bebić kazao je da je nedostatak obrazovanja i vještina najveći nedostatak tržišta rada u Hrvatskoj, zbog čega dolazi do teško shvatljivih pojava.

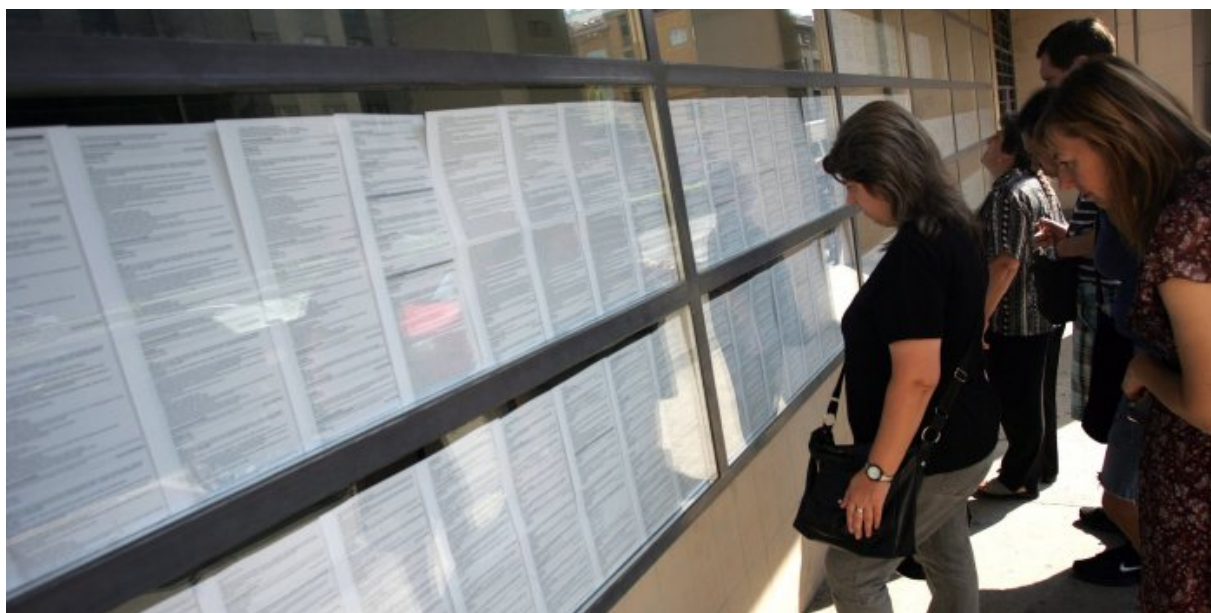
Primjerice, kazao je Bebić, u Hrvatskoj imamo 270 tisuća prijavljenih nezaposlenih, a trenutno postoji akutna potreba za 10-15 tisuća radnih mjesta, uglavnom u turizmu, koja se ne može riješiti. To se obično „krpilo“ radnom snagom iz Slavonije, koja je sada „pobjegla u inozemstvo“, kazao je.

Boris Jokić je pozdravio istraživanja i kazao da će kurikularna reforma omogućiti rješavanje tih problema, a predsjednica Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu Hrvatskoga sabora Gordana Rusak najavila organiziranje tematske sjednice toga odbora o tim pitanjima.

Povećanje zaposlenosti do 2020. od 3,7 posto u odnosu na 2014. u RH?

Autor: ik/h

Ti su podaci dio rezultata Studije o projekcijama budućih potreba tržišta rada koju su predstavile Marina Tkalec i Maruška Vizek s Ekonomskog instituta u Zagrebu

Izvor slike: fah

Hrvatska do 2020. očekuje povećanje zaposlenosti od 3,7 posto u odnosu na 2014. godinu u čemu će glavnu ulogu odigrati 12 od 83 promatranih djelatnosti, rečeno je u četvrtak na okruglom stolu Nacionalnog vijeća za razvoj ljudskih potencijala (NVRLJP) u Zagrebu.

Ti su podaci dio rezultata Studije o projekcijama budućih potreba tržišta rada koju su predstavile Marina Tkalec i Maruška Vizek s Ekonomskog instituta u Zagrebu, a koju je Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta (MZOS) ugovorio s Ekonomskim institutom na inicijativu NVRLJP-a.

Predsjednica NVRLJP-a Ružica Beljo Lučić kazala je da je studija izrađena u sklopu provedbe Hrvatskog klasifikacijskog okvira sredstvima Europskoga socijalnog fonda, te da je za razvoj društva ključno definirati potrebe za ljudskim potencijalima.

U prvoj takvoj projekciji napravljenoj za Hrvatsku prema pravilima struke, ističe se da među 12 spomenutih djelatnosti najveći doprinos rastu ukupne zaposlenosti mogu dati pravne i računovodstvene djelatnosti, djelatnosti pripreme i usluživanja pića te djelatnosti zdravstvene zaštite.

Gledano po sektorima najveće stope rasta zaposlenosti do 2020. očekuje se u turizmu i ugostiteljstvu - 9,8 posto, u osobnim i drugim uslugama - 9,5 posto, zatim umjetnosti - 7,6 posto, filozofiji, teologiji - 7,5 posto, te informacijama i komunikacijama - 7,1 posto.

Međutim, po doprinosima rastu ukupnog broja zaposlenih za 0,9 posto na prvom je mjestu sektor ekonomije i trgovine, koji s stopom rasta od 4,2 posto nije među najbrže rastućim sektorima, ali ima najveće broj zaposlenih, istaknule su istraživačice Tkalec i Vizek i kazale da ga u tom pogledu slijede sektori turizma i ugostiteljstva, te osobnih i drugih usluga.

One su upozorile da je metodologija vrlo složena i nikada ne može obuhvatiti sve društvene utjecaje na to područje, što je vidljivo i na lošijim prognozama od onoga što se događa u gospodarstvu zadnjih mjeseci jer je istraživanje modelirano prije nego je bilo poznato da je Hrvatska izašla iz recesije, ali su dodale da je potrebno raditi nova istraživanja koja bi uzimala u obzir ta iskustva.

Pomoćnik ministra znanosti, obrazovanja i sporta Srećko Tomas izrazio je uvjerenje da će rezultati istraživanja poslužiti kao inspiracija za oblikovanje javnih politika koje će pomoći razvoju hrvatskog gospodarstva i zadržavanja mladih u Hrvatskoj.

Pomoćnik ministra rada i mirovinskoga sustava Mario Bebić kazao je da je nedostatak obrazovanja i vještina najveći nedostatak tržišta rada u Hrvatskoj, zbog čega dolazi do teško shvatljivih pojava.

Primjerice, kazao je Bebić, u Hrvatskoj imamo 270 tisuća prijavljenih nezaposlenih, a trenutno postoji akutna potreba za 10-15 tisuća radnih mjesta, uglavnom u turizmu, koja se ne može riješiti. To se obično „krpilo“ radnom snagom iz Slavonije, koja je sada „pobjegla u inozemstvo“, kazao je.

Boris Jokić je pozdravio istraživanja i kazao da će kurikularna reforma omogućiti rješavanje tih problema, a predsjednica Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu Hrvatskoga sabora Gordana Rusak najavila organiziranje tematske sjednice toga odbora o tim pitanjima.

Analiza tržišta rada: Evo u kojim djelatnostima će biti najviše posla

Autor: Irena Kustura

Zdravorazumski je nemoguće shvatiti da imamo 270 tisuća nezaposlenih, a da trebamo uvesti 15 tisuća radnika. Turizam je ostao bez radnika.

Foto: Hrvoje Jelavic/PIXSELL

Prema projekciji potreba tržišta rada, u Hrvatskoj će se ukupan broj zaposlenih do 2020. godine povećati za 3,7 posto u odnosu na 2014. godinu. Pokazala je to studija koju su izradile dr. Marina Tkalec i dr. Maruška Vizek iz Ekonomskog instituta, no problem je, naglasile su, što ta projekcija ne mora biti točna i što može imati greške, koje se "ne mogu pronaći jer nisu matematičke, nego intuitivne".

Rast zaposlenosti

Od 83 djelatnosti koje su promatrane u studiji, samo njih 12 iz godine u godinu zapošljavalo je sve veći broj radnika, unatoč krizi. Za tih 12 djelatnosti očekuje se vrlo visoka stopa rasta i u projekcijskom razdoblju do 2020. godine. Najveći doprinos rastu ukupne zaposlenosti dat će pravne i računovodstvene djelatnosti, priprema i usluživanje hrane i pića te djelatnosti iz područja zdravstvene zaštite.

Sektor koji će ostvariti najviše stope rasta broja zaposlenih je turizam i ugostiteljstvo s 9,8 posto. Kada se ta stopa rasta prilagodi veličini sektora, proizlazi da je sektor turizma drugi po doprinosu rastu ukupnog broja zaposlenih. Ispred njega po doprinosu ukupnom broju zaposlenih je ekonomija i trgovina, čija će stopa rasta biti znatno manja nego u turizmu, svega 4,2 posto. Osobne i druge usluge imat će visok rast od 9,5 zaposlenih, a u doprinosu ukupnom broju zaposlenih pozicionirali su se na treće mjesto. Ta studija pokazuje u kojim bi se područjima gospodarstva trebao otvarati najveći broj novih radnih mjesta.

Hrvatskoj ove godine u turizmu nedostaje 12 tisuća radnika, nekoliko tisuća u građevinarstvu te oko tisuću i pol za jednostavne poslove u području brodogradnje. To je kazao pomoćnik ministrice rada i mirovinskog sustava Mario Bebić.

– Zdravorazumski je nemoguće shvatiti da imamo 270 tisuća nezaposlenih, a da više od 15 tisuća radnika moramo uvesti. Turizam je ostao bez radnika. Taj sezonski posao prije se krpao radnom snagom iz Slavonije, koja je ove godine pobjegla iz Hrvatske – istaknuo je Bebić najavljujući transformaciju Zavoda za zapošljavanje, ali i prekvalifikaciju svih koji su na Zavodu za zapošljavanje duže od godinu dana.

Škola daleko od života

Dodao je da će Ministarstvo rada s partnerima pokušati definirati tko je najviše zapošljavao u protekle tri godine i koje profile kako bi javnost znala koja se zanimanja i branše traže na tržištu rada. Pomoćnik ministra obrazovanja Srećko Tomas naglasio je nužnost povezivanja školstva i tržišta rada kako bi se mladi zadržali u Hrvatskoj. – Škola se otuđila od života i rada, a cilj reforme je razvijati kompetencije mladih, naučiti ih rješavanju problema, donošenju odluka, kritičkom mišljenju i naučiti ih kako učiti, što je posebno važno u cjeloživotnom učenju koje je kod nas marginalizirano – kazao je voditelj kurikularne reforme dr. Boris Jokić.

NA JADRANU NEMA TKO RADITI

Turizam na mukama: nedostaje 12.000 sezonaca

Autor: Marijana Cvrtila

Foto Vlado Kos/eph

Zdravorazumski je nemoguće shvatiti da imamo na burzi rada 270 tisuća nezaposlenih a da više od 15 tisuća radnika moramo uvesti. U turizmu će nam ove godine nedostajati 12 tisuća radnika, njih nekoliko tisuća u građevinarstvu, kao i 1500 radnika za jednostavne poslove u brodogradnji – kazao je Mario Bebić, pomoćnik ministrice rada i mirovinskog sustava, na jučerašnjem predstavljanju studije "Projekcije budućih potreba tržišta rada".

Drugim riječima, kaže Bebić, "nešto u povezivanju obrazovanja i tržišta rada nije u redu".

– Strateška branša kao što je turizam ostala je bez radnika. Zašto? Turizam nam je sezonski posao. Dosad su se turističke kuće i hotelijeri krpali radnom snagom iz Slavonije, ali oni nisu mogli čekati i pobjegli su iz Hrvatske.

Dogodilo nam se da moramo mijenjati procese i pretvoriti Hrvatski zavod za zapošljavanje u iznimno efikasnu agenciju, te neplanski čistim osposobljavanjem pokrpati sezonu – kaže Bebić.

Najavio je stoga kako će do lipnja napraviti "prečicu" u postupku restrukturiranja Zavoda za zapošljavanje. Među ostalim, u svim će sektorima i područjima djelatnosti utvrditi tko je u zadnje tri godine pokazao veću

vjerojatnost zapošljavanja, a kako bi građani znali u kojim djelatnostima postoji manja ili veća potreba za zapošljavanjem.

Najavio je i plan prema kojemu će svaku osobu koja je dulje od godinu dana na burzi i nije pronašla posao, bez obzira na formalnu kvalifikaciju, slati na prekvalifikacije. "Mora se suočiti s tim da treba postati konkurentna", najavljuje Bebić.

Rast od 3,7 posto

Predstavljena studija predviđa da bi Hrvatska u razdoblju od 2015. do 2020. godine trebala povećati broj zaposlenih za 3,7 posto u odnosu na 2014. godinu.

Najveću stopu rasta zaposlenih u tom razdoblju ostvarit će sektor turizma i ugostiteljstva, i to za čak 9,8 posto, dok su ekonomija i trgovina resori koji će najviše pridonijeti ukupnom porastu zaposlenih u Hrvatskoj (0,9 postotnih bodova ili četvrtina ukupnog rasta) iako nisu najbrže rastući sektor, ali imaju najveći broj zaposlenih, koji je očito bio presudan za ovu kategoriju.

Ekonomija i trgovina će, naime, zabilježiti porast zaposlenih u promatranom razdoblju za tek 4,2 posto, što ih svrstava tek na 13. mjesto najbrže rastućih sektora. Ukupnom porastu zaposlenih u Hrvatskoj najveći će obol dati 25 djelatnosti, a taj doprinos iznosi čak 3,1 postotni bod.

Studija autora Marine Tkalec, Maruške Vizek i Ivana Žilića sa zagrebačkog Ekonomskog instituta prva je projekcija izrađena prema modernim pravilima ekonomske struke, i to za ukupno 83 djelatnosti.

Njezin naručitelj je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta na inicijativu Nacionalnog vijeća za razvoj ljudskih potencijala, a u sklopu projekta "Potpora radu HKO sektorskih vijeća i ostalih dionika u procesu provedbe Hrvatskog kvalifikacijskog okvira", financiranog sredstvima Europskoga socijalnog fonda.

– Zemlje koje na kvalitetan način razvijaju ljudske potencijale ovakve projekcije rade barem jednom godišnje. Iako su one nakon pola godine zastarjele, potrebno ih je raditi kontinuirano – ističe dr. Maruška Vizek. Autori ističu kako je moguće da se i ovakvi modeli pokažu pogrešnima jer ne mogu obuhvatiti sve promjene, ali su korisni kako bi se spriječili negativni trendovi.

Rezultati također pokazuju da su među top deset djelatnosti u kojima će zaposlenost do 2020. godine najviše rasti još osobne i druge usluge (9,5 posto stopa rasta), koje će također dati velik doprinos ukupnom porastu broja zaposlenih, po čemu se nalaze na trećemu mjestu.

Pomalo iznenađujuće, treća djelatnost koja će zabilježiti najveći rast zaposlenih je umjetnost (7,6 posto), na četvrtom mjestu tek neznatno zaostaju filozofija, teologija i religijske znanosti s porastom od 7,5 posto, a na petom su informacije i komunikacije u kojima će broj zaposlenih narasti za 7,1 posto.

Međutim, sve te djelatnosti od trećeg do petog mjesta neće dati prevelik doprinos ukupnom porastu zaposlenih (na toj su ljestvici smještene od 13. do 17. mjesta).

Za one koji sada upisuju fakultete važna je zacijelo i informacija da će posla biti i u sektorima povijesti, znanosti o umjetnosti, arheologiji, etnologiji i antropologiji, koje će u promatranom razdoblju zabilježiti visoku stopu rasta (6,2 posto), premda je njihov doprinos ukupnom skoku zaposlenih skroman (tek su na 20. mjestu).

POLITIČARI, EKONOMISTI, SINDIKATI, POVJESNIČARI:

Sto dana lutanja uz rub novih izbora

Autor: Darko Jerković/Damir Gregorović

Ni mišljenja naših sugovornika, koje smo zamolili za komentare o tri mjeseca ili sto dana rada Vlade, ne svode se na pohvale (osim časnih izuzetaka), naprotiv, uglavnom su kritična, nerijetko i vrlo oštra, kad se radi o učinku Timova tima u proteklom razdoblju.

Tako primjerice bivši ministar gospodarstva i novi predsjednik HNS-a IVAN VRDOLJAK naglašava kako je Vlada, zbog njezine neučinkovitosti i zbunjenosti načinom upravljanja zemljom, od građana uspjela dobiti mršavu dvojku, a s tom se ocjenom i on slaže. Kada je pak riječ o Mostu, Vrdoljak tvrdi kako su oni uglavnom neprincipijelni populistici koji se uklapaju u opću sliku Vlade.

Prema radu Timova tima lijepo mišljenje nema ni GORDAN MARAS iz SDP-a, bivši ministar poduzetništva i obrta, koji drži kako Vlada i nije mogla biti efikasna jer se njezini članovi, skupljeni zbrda-zdola, čine više kao skupina školske djece na izletu nego ozbiljan tim koji upravlja Hrvatskom.

BRANKO PARAC, viši predavač na Veleučilištu Baltazar, stručnjak za obračunski i porezni sustav, na pitanje kako ocjenjuje prvih sto dana Vlade i premijera Oreškovića kaže:

- Pozitivnim bih ocijenio najavu ministra financija o potrebi analize i revizije poreznog sustava, što bi se trebalo pripremiti za primjenu od poslovne 2017. godine. Reviziju poreznog sustava držim jednom od važnijih mjera koju Vlada svakako treba provesti, jer je postojeći sustav brojnim "unapređenjima" postao gotovo neizdrživ teret poreznim obveznicima, posebno poduzetnicima, kako prema visini poreznog tereta, tako i u operativnoj primjeni.

Bojim se da u ovih sto dana nije moguće istaknuti nikakav poseban uspjeh aktualne vlade. Kao građanin, rad Vlade i predsjednika u prvih sto dana ocijenio bih jedva prolaznom ocjenom (dvojkom). Držim da je Vlada

trebala konkretnim mjerama javnosti pokazati da je zaista predana reformskim zahvatima, a to nismo vidjeli, iako su javnosti prezentirani veliki planovi.

Uglavnom, Vlada je bila spora i neefikasna zbog, prema mom mišljenju, niza razloga - načina njezina sastavljanja uz previše "ključeva" i niza političkih kompromisa, nepostojanja jedinstvenog programa, složenog postupka kadrovske ekipiranja... Stječe se dojam o "lutanju zavevanih očiju", a vrijeme prolazi. Ukratko, nisam optimist.

MIRNO, PRED BURU

HRVOJE KLASIĆ, profesor povijesti na zagrebačkom Filozofskom fakultetu, ovako komentira tri mjeseca rada Timova tima:

- Kao sveučilišni nastavnik često sam u prilici nekoga i nešto ocjenjivati. Pritom razlikujem dva slučaja. U prvom, student odgovori na pitanja, a ti odgovori mogu biti točni ili netočni. U toj situaciji studentu nastojim ukazati gdje je pogriješio, gdje nije bio dovoljno konkretan ili gdje je trebao biti opširniji. Međutim, postoji i druga situacija, u kojoj student jednostavno preda prazan papir. U tom slučaju nema ni potrebe za mojim komentaram. Na rad hrvatske Vlade u proteklih sto dana gledam kao na navedeni drugi slučaj. Jednostavno ne znam što bih (pr)ocijenio. Ne pamtim ni jedan konkretan potez, zakonsko rješenje, dubinsku reformu koja bi nam pokazala što je to novo, i bolje, ova vlada donijela hrvatskom društvu. Naprotiv, bojim se da su neka kadrovska rješenja (npr. Ministarstvo branitelja i Ministarstvo kulture) dodatno podijelila ionako duboko podijeljeno hrvatsko društvo. Pri čemu je i u jednom i u drugom slučaju najveći problem taj što se, čak ako i zanemarimo ideološke prijepore, posegnulo za neiskusnim i nekompetentnim kadrovima. U cijeloj priči posebno je zanimljiva pozicija premijera. Kao što su mnogi upozoravali, gospodin Orešković nema izborni legitimitet i kredibilitet. Samim time ovisan je onima koji su ga svojom voljom na tu poziciju postavili. U takvom postizbornim raspletu mnogi su vidjeli začetak jednog odnosa u kojem će premijer biti "lutka", prije svega HDZ-a. Međutim, dogodilo se upravo suprotno. Premijer sve češće "solira", pokazuje ambiciju da bude neovisan o bilo kome pri donošenju svojih odluka. Koliko god nekome ovakav scenarij bio čak i simpatičan, on u biti pokazuje nepostojanje jasne strategije rada Vlade. Ako tome pridodamo konstantno prepucavanje, pa čak i optuživanje, između dva najveća člana Domoljubne koalicije, kao i svakodnevno iskazivanje nezadovoljstva svojim položajem u Vladi od strane manjih koalicijskih partnera, građani nikako nemaju razloga za optimizam. Nažalost, čini mi se da je čak i vanjskopolitički ugled Hrvatske nekim posljednjim izjavama narušen, što pokazuje još jedan veliki neuspjeh Vlade imajući u vidu predizborne najave o odličnim odnosima hrvatske desnice s europskom desnicom koja dominira EU-om. Ako bih ipak morao nekoga izdvojiti kao pozitivan primjer, to bi bili ministar unutrašnjih poslova Orepić, prometa Butković i financija Marić. Oni mi se čine, zasad, kao najkonkretniji i najspremniji na promjene, unatoč brojnim pritiscima kako iz opozicijskih, tako i vlastitih redova. Ono što je možda simptomatično, dok ovo pišem pokušavao sam se sjetiti imena ministara gospodarstva, europskih fondova, poduzetništva, rada. Drugim riječima, onih ministarstava čiji su nam potezi i reforme najvažniji. I nisam uspio. A prošlo je (već) sto dana.

I u slučaju "mog" ministarstva (znanosti), ukupan dojam se bitno ne razlikuje. Ništa (konkretno) novo nije se dogodilo. Osim što se iz tjedna u tjedan spekulira s mogućnošću zaustavljanja kurikularne reforme, koja je prema mom mišljenju jedan od najdalekosežnijih i najozbiljnijih projekata u obrazovnom sustavu u posljednjih nekoliko desetljeća. Posebno me žalosti što polemike o mogućem (ne)nastavku reforme nisu uvjetovane ni motivirane stručnim razlozima, nego ideološkim i dnevopolitičkim.

Sve u svemu, Vlada meni osobno ne ulijeva povjerenje ni optimizam. Čini mi se kao skup pojedinaca koji su se slučajno našli u istom društvu. Nedostaje kohezije, strategije i vizije. Sve djeluje kao raštamani orkestar u kojem vjerojatno ima i kvalitetnih pojedinaca, ali koje dirigent očito ne uspijeva povezati u harmoničnu cjelinu. Prvih sto dana publika je bila mirna i strpljiva. Slijedi li bučno negodovanje i bacanje rajčica, ostaje nam vidjeti.

LABAVI ODNOSI

MARUŠKA VIZEK s Ekonomskog instituta u Zagrebu podsjetila nas je na svoj komentar koji je napisala za hrvatsko izdanje časopisa Forbes, odakle prenosimo jedan dio:

- Svjedočimo sve učestalijim primjerima nefunkcionalnosti Vlade, ali i pripremama političkih stranaka ili za nove izbore ili za nova politička preslagivanja u Saboru. Kao najbanalniji primjer vrlo ograničene sposobnosti nove vlade da djeluje valja istaknuti činjenicu da u ministarstvima ni nakon sto dana njezina rada još nisu imenovani svi zamjenici i pomoćnici ministara. Sve je vidljivije i da premijer Orešković bez zadržke pokazuje da ima vlastiti stav koji nije nužno usklađen s onim što žele HDZ i Most, što je, pak, dodatni izvor neizvjesnosti. Zbog vrlo slabe koordinacije Mosta i HDZ-a stječe se i dojam da ono što HDZ hoće Most neće i obrnuto, što također stvara neizvjesnost. Postavlja se stoga legitimno pitanje kako će u ovakvoj konstelaciji snaga uopće biti moguće provesti bilo kakve reforme kada je već sada vidljivo da se stranke vladajuće koalicije ne mogu dogovoriti ni o manjim promjenama u javnim politikama.

NOVI IZBORI

LUKA KELLER, predsjednik ORAH-a, upozorava kako ovako više ne ide te da su najesen mogući novi izbori:

- Rad Vlade RH u prvih sto dana ocjenjujem negativno. Uspjehom Vlade smatram činjenicu što je premijer nestranačka osoba te je time hrvatska politička praksa obogaćena jednim novim iskustvom. Neuspjesi ove vlade su nažalost brojni. Paradoksalno da je vlada, koja je najviše vremena i energije potrošila upravo na kadrovanje, kadrovirala tako loše. Osim toga, u sektoru poljoprivrede zabrinjavajuće je da premijer nastupa kao lobist stranih korporacija, a ne zaštitnik hrvatskih poljoprivrednika, OPG-ova i farmi, nudeći 10.000 hektara tajnim stranim investitorima. U sektoru zdravstva Vlada kreće u socijalno krajnje neosjetljivu reformu. Što se tiče reforme javne uprave, Vlada u prvih sto dana nije ukinula ni jednu od brojnih državnih agencija, koje koštaju, a ne obavljaju posao. I dalje smo zemlja s nimalo funkcionalnim i najlošijim teritorijalnim ustrojem u Europski uniji.

Vlada je spora i neefikasna jer je u njoj previše koalicijskih partnera koji žele namiriti svoje političke i financijske interese. Nadalje, tu je premijer koji je nestranačka osoba. Što je veliki problem, jer premijer nema punu političku podršku najjače stranke u Saboru i Vladi, a to je HDZ. Bez političke podrške nema provedbe reformi. Moja prognoza jest da nas najesen čekaju izvanredni parlamentarni izbori.

POLEMIKE U JAVNOSTI

Kasnije u mirovinu: Isplativo državi i zdravima

Autor: Igor Bošnjak

S više staža mirovine će biti veće, no u brojnim zanimanjima radna sposobnost brže opada

Foto: Marko Prpic/PIXSELL

Najavljena reforma mirovinskog sustava, kao dio paketa promjena koje će Vlada predstaviti Europskoj komisiji, očekivano je izazvala veće zanimanje javnosti od drugih tema.

Ako sve bude onako kako je ovih dana objavljeno, postupno povećanje radne dobi sa 65 na 67 godina tako bi umjesto 2030. započelo već 2025. godine, a tu su i kasniji odlazak u prijevremenu mirovinu (uz uvjet propisanih godina staža moglo bi se u nju ići najranije sa 64 godine) te dodatna penalizacija takvog odlaska s 0,3 posto po mjesecu.

Razuman prijedlog

Hrvatska već u svom zakonu ima obvezu rada do 67. godine, i muškarci i žene, ali uz napomenu da bi to u cijelosti postalo aktivno do 2038. godine, završetkom prijelaznog razdoblja u kojemu bi se on postupno povećavao. To prijelazno razdoblje za muškarce ide od 2030. do 2038. godine, a za žene je krenulo od 2014. (jer su dosad ranije išle u mirovinu, pa im se radni vijek sada postupno povećava do muške granice) i završava također 2038. godine.

- Ovdje se sada radi o ubrzanju tog odlaska u mirovinu sa 67 godina i dijelom destimuliranju odlaska u prijevremenu mirovinu skraćivanjem razdoblja s pet godina na tri te smanjivanjem iznosa za prijevremenu mirovinu. Meni se čini da je riječ o prijedlogu koji je za hrvatske prilike razuman. On je na prvi pogled možda dosta neugodan za ljude jer će se morati duže raditi nego što je to bilo dosad, međutim ta mjera s dva gledišta ima i povoljan učinak. Jedan je, naravno, sa strane države. S obzirom na to kako se očekuje da će ljudi duže raditi, onda će duže uplaćivati i doprinose, pa će više novca završiti u proračunu. S druge strane, s obzirom na to da će ljudi morati ići u mirovinu sve kasnije, onda će i priljev u mirovinski sustav biti sporiji i bit će manji izdaci. Na taj će se način financijska stabilnost državnog mirovinskog sustava popraviti - kaže Danijel Nestić, znanstveni savjetnik na Ekonomskom institutu u Zagrebu, dodajući kako je to pogled sa stajališta javnih financija, koje nam nisu u osobito dobrom stanju. Međutim, dodaje, ima tu jedna stvar koja često ostane neizrečena, a koju drži vrlo važnom.

- Radeći duže i skupljajući više staža, ljudi će imati veće mirovine. Već i danas postoji dio ljudi koji nije sretan kada mora otići u mirovinu. Naravno, to nisu teški poslovi, međutim, svaka nova godina rada donosi vam veću mirovinu. To je jedan od elemenata kojima se želi postići više mirovine u Hrvatskoj. Hrvati u

prosjeku imaju relativno malo staža kada odlaze u mirovinu i upravo je to jedan od razloga zašto su naše mirovine male - kaže Nestić. Ističe, pak, da za dio doista teških poslova postoje mogućnosti da preko beneficiranog radnog staža ranije odlaze u mirovinu, a dio onih koji će biti vidljivo narušenog zdravlja mogu birati invalidsku mirovinu, a oni koji žele zbog drugih razloga ranije u mirovinu imaju opciju prijevremene mirovine, ali će ona onda biti nešto niža.

Trend u cijeloj Europi

- Znam da to zvuči pomalo šokantno, ali naprosto ljudi sve duže žive. I očekivano vrijeme primanja mirovine je sve duže, pa naravno da državni mirovinski sustav dolazi u probleme. Ovo je proces koji pogađa sve zemlje Europe. Brojni poslovi nisu više toliko teški i nije nevjerovatno da ih i stariji ljudi obavljaju. A dio ih može otići u prijevremenu mirovinu, ali će ona biti manja - zaključuje Nestić.

Specijalist medicine rada Dragan Terzić rekao nam je, pak, što se tiče dosadašnje granice za umirovljenje od 65 godina, da je ona općenita, a dobro se zna da postoje poslovi koji se mogu obavljati i u starijoj dobi.

- To su više poslovi intelektualnog tipa. A kod poslova koji su više fizičkog karaktera, onih s posebnim uvjetima rada, radna sposobnost mnogo prije opada. Danas imamo još i masovni rad za računalom, kao novu vrstu poslova, a to sve više ljudi radi više od četiri sata dnevno, što se smatra poslom koji treba određen zdravstveni nadzor. Ti su poslovi isto zahtjevniji i teško da bi s medicinskog gledišta bilo opravdano produljenje radnog vijeka - zaključuje Terzić.

OSOBE S LAKŠIM POSLOVIMA I SADA BI RADILE DUŽE

- To će omogućiti nešto veće mirovine. Taj mi argument možda nije osobito jak, ali s obzirom na to da ovdje ima sve manje mladih ljudi, postavlja se pitanje tko će raditi. Ekonomski, mi možemo raspravljati je li to trebala biti prva i najjača mjera u sadašnjim okolnostima. Možda se moglo najprije učiniti nešto drugo, ali mi se čini da se ne radi o lošoj mjeri. Ekonomski institut na kome radim je javni institut i gledajući ljude koji rade u državnom sektoru, mnogi od njih ne žele ići u mirovinu jer znaju da će im mirovine biti bitno manje nego plaće. Ljudi se zapravo ljute kada moraju u mirovinu sa 65 godina jer oni koji rade na laganijim poslovima i sada bi radili duže da mogu. Razumijem pozicije sindikata koji žele velike mirovine i da se kraće radi, ali ekonomska logika govori da to tako ne može ići - kaže Nestić, dodajući kako se mogu dogoditi neke manje modifikacije toga prijedloga, ali je generalni europski trend takav i on će se nastaviti.

Ljudi duže žive, ali nisu zdraviji

DRAGAN TERZIĆ

specijalist medicine rada

Na upit o argumentu za produljenje dobi za umirovljenje prema kojem ljudi sve dulje žive, Dragan Terzić, koji vodi specijalističku ordinaciju medicine rada u Osijeku, kaže kako je to u ovom slučaju relativno teško primijeniti. "Što se tiče zdravlja, sigurno ne možemo reći da su ljudi zdraviji. Već imamo i trend sve više epidemija i kroničnih bolesti koji ljude na složenijim poslovima više onesposobljavaju i invalidiziraju u starijoj dobi. Ljudi se u sve dužoj dobi održavaju uz pomoć medicine, ali ne možemo reći da su oni funkcionalni, pogotovo za neke složenije poslove. Tako da je moj zaključak da produljenje za određeni dio poslova jest prihvatljivo, ali za nemali broj poslova i nije", kaže Terzić.

“POLJOPRIVREDA, DEMOGRAFIJA I NOVE TEHNOLOGIJE”

Do 2050. godine izgubit ćemo 300.000 ljudi

Autor: D. Celing

Stručnjaci su govorili o depopulaciji i problemima poljoprivrede

Da nam se crno piše kada je demografija u pitanju znamo iz medija i vlastitog iskustva kada ispraćamo prijatelje i susjede koji odlaze u tuđinu, ali da su trendovi i statističke projekcije krajnje nepovoljni, to se saznalo u petak iz predavanja u vijećnici Hrvatske gospodarske komore - Županijske komore Osijek demografa prof. dr. sc. Dražena Živića, voditelja Područnog centra Vukovar Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar. Na skupu pod naslovom “Poljoprivreda, demografija i nove tehnologije”, koji su zajednički priredili Hrvatsko društvo ekonomista, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i HGK Županijska komora Osijek, govorili su neki od najpupćenijih iz redova znanstvenika i stručnjaka.

Nazočnim gospodarstvenicima, sveučilišnim nastavnicima i novinarima obratili su se prof. dr. sc. Ljubo Jurčić, predsjednik Hrvatskog društva ekonomista, Ivan Škorić, dopredsjednik HGK za poljoprivredu, šumarstvo i ribarstvo, prof. dr. sc. Željko Turkalj, rektor Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku; dr. sc. Željko Kraljić, zamjenik osječko-baranjskog župana i Zoran Kovačević, predsjednik HGK Županijske komore Osijek. Goran Buturac s Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu govorio je o makroekonomskoj slici domaće prehrambene industrije, a prof. dr. sc. Dražen Živić o depopulaciji Hrvatske.

Demograf Živić istaknuo je kako negativni statistički trendovi počinju već 1958. godine, a nakon 1991. Hrvatska aktivno i ubrzano izumire nakon što je broj mrtvih premašio broj rođenih. Najgore stanje zabilježeno je prošle godine, ističe Živić, kada se u Hrvatskoj rodilo najmanje djece od kada se statistička istraživanja provode. Kada se tomu pribroje podatci i procjene o broju iseljenih, tada se situacija doima još katastrofičnijom. Prema njegovim riječima, razlika između onih koji su se u Hrvatsku doselili i onih koji su je napustili godišnje iznosi 30.000 ljudi. Najoptimističnije projekcije demografa govore da će Hrvatska do sredine stoljeća izgubiti 300.000 ljudi, a one najgore - čak 700.000 ljudi, istaknuo je Živić.

IMA LI ŠTO POZITIVNO U POLJOPRIVREDI?

Ima li uopće išta pozitivno u našoj poljoprivredi, rezignirano je pitala Ana-Marija, studentica osječkog Ekonomskog fakulteta, sudionike panel-diskusije na kojoj su se iznosili problemi hrvatske poljoprivrede. Optimističan je odgovor dao Bernard Jakelić, zamjenik glavnog direktora Hrvatske udruge poslodavaca, navodeći primjere iz prakse - trešnje proizvođača iz Slavenskog Broda koje izvozi u Veliku Britaniju ili egzotično voće i povrće poduzetnika iz Zagorja koje izvozi u Nizozemsku i druge zemlje EU. “Potrebno je stimulirati i motivirati mlade ljude i sve naše resurse usmjeravati u poticanje njihove znatizelje za novim i kreativnijim rješenjima, i onda možemo biti optimistični glede budućnosti naše poljoprivrede”, rekao je Jakelić. (R.P.)

Strategija urbane aglomeracije

Autor: Vesna Relić

Razvojni planovi susjednih gradova i mjesta rade se manje ili više međusobno nezavisno što za posljedicu ima i međusobno stvaranje zapreka. Strategija urbane aglomeracije koristila bi svima. Javna tribina o tome održat će se 28. travnja od 18 sati, u dvorani UMAS-a, Tvrdava Gripe, Glagoljaška bb.

Riječ je o važnoj temi o kojoj je potrebno informirati se i razgovarati. Teritorijalne podjele i lokalne veze bitno određuju grad Split u njihovu središtu. Ipak, gradovi i mjesta u najbližoj okolici – uz obalu, u zaleđu i na otocima - sa svojim ekonomijama, vrijednostima i potrebama, sa svim međusobno dopunjujućim elementima, četvrt stoljeća između sebe utvrđuju birokratske zidove, što šteti svima.

Razvojni planovi susjednih gradova i mjesta, a unutar administrativnih granica županije, desetljećima se rade manje ili više međusobno nezavisno što za posljedicu ima i međusobno stvaranje zapreka, dok s druge strane, na primjer, tvornički dim nema ograničenje iz jednog grada doploviti u par kilometara udaljeno središte drugog, a granice ne prepoznaje niti održiva prometna mreža.

Teritorij aglomeracije različito se interpretira kroz urbanu povijest pa aktualno okrupnjavanje teritorija i interesa ima ponešto drugačiji karakter koji je javnosti malo ili nikako prezentiran.

S obzirom da se strategija još uvijek oblikuje, neophodno je informirati se, a možda i pridonijeti vlastitim pogledima i projektima za što je poziv otvoren do 5. Svibnja.

Pametno poziva na tribinu na kojoj će razloge i uvjete aktualnog formuliranja strategija niza hrvatskih aglomeracija izložiti dr. sc. Irena Đokić s Ekonomskog instituta u Zagrebu, a raspravu o konkretnim izazovima splitske aglomeracije moderirat će Diana Magdić.

TRIBINA

Dr. sc. Đokić sa zagrebačkog Ekonomskog instituta: Splitsku aglomeraciju čeka 62 milijuna eura

Autor: PSD

Analiza poreznog sustava po njegovoj bi najavi trebala biti dovršena do ljeta

Foto: EPH

Večeras je u dvorani UMAS-a održana javna tribina na temu Urbana aglomeracija.

Prisutne je s pojmom urbane aglomeracije upoznala dr. sc. Irena Đokić s Ekonomskog instituta u Zagrebu.

Urbana aglomeracija obuhvaća područje grada sjedišta i okolnih jedinica lokalne samouprave koje uključene u aglomeraciju. U Hrvatskoj su definirane četiri urbane aglomeracije oko najvećih gradova, a Urbanu aglomeraciju Splita čine gradovi Split, Solin, Kaštela, Omiš, Sinj, Trogir te općine Dicmo, Dugi Rat, Dugopolje, Lećevica, Klis, Muć i Podstrana.

Povod tribine koju je organizirala stranka Pametno je skori istek roka javnog poziva za prikupljanje projektnih ideja za izradu Strategije razvoja Urbane aglomeracije Splita.

- Problemi s kojima se suočavaju urbana područja ne završavaju s njihovim granicama stoga je izrada takve strategije nužna a trebala bi biti naslonjena na Nacionalnu strategiju regionalnog razvoja - istaknula je Irena Đokić napomenuvši kako za splitsku aglomeraciju čeka otprilike 62 milijuna eura, a na gradu Splitu i okolnim jedinicama lokalne samouprave je da dobrim projektima dođu do ovih sredstva u iduće četiri godine.

'Sadašnji mirovinski sustav je začuđujuće otporan i državni proračun neće eksplodirati. Ali...'

Autor: S.D.M.

Gost Dnevnika Nove TV bio je stručnjak za mirovinski sustav Danijel Nestić koji je pojasnio što nam donosi reforma mirovinskog sustava.

Danijel Nestić o pomicanju dobne granice za odlazak u mirovinu (Foto: Dnevnik.hr)

Mnogima je ovo šokantno raditi još dvije godine duže, zašto se država odlučila baš za dvije godine?

'Nema nekog razloga zašto baš dvije godine. To je negdje na tragu europskih iskustava, odnosno onoga što rade europske zemlje. Naime, to je neminovno za europske zemlje u uvjetima kada je stanovništvo sve starije, pogotovo jer su mirovinski sustavi u mnogim zemljama u financijskim problemima, a mi imamo dodatni problem - imamo i relativno niske mirovine. I ova mjera treba s jedne strane dodatno ustabiliti sustav, a s druge strane trebala bi omogućiti ljudima veće mirovine.'

Ali u određenim sektorima, građevinarstvu, tekstilnoj industriji, uslužnim djelatnostima... mnogi su počeli raditi s 18 godina, njima je to previše.

'To doista djeluje šokantno za njih, međutim još uvijek postoje neke opcije za prijevremeno umirovljenje.'

Što one podrazumijevaju?

'U pravilu, 5 godina prije ove zakonske dobi je moguće otići u prijevremenu imovinu uz naravno, nižu mirovinu. Postoji još jedna opcija koja se najavljuje - ako imate 61 godinu starosti i 41godinu staža vi možete otići u mirovinu bez penalizacije, odnosno bez umanjenja mirovine. Vjerojatno će biti pritisak na invalidske mirovine, a postoje još neke opcije koje ljudi većinom moraju sami pobrinuti.'

A koja je loša strana ove reforme?

'Pritisak na invalidske mirovine. Dakle ono što se htjelo izbjeći je da ljudi manje idu u prijevremenu mirovinu. Moguće da će zbog ovakvih stvari upravo više ići u invalidsku mirovinu, unatoč penalizaciji. Ljudi su često skloni prihvatiti i niže mirovine, samo da odu. Pogotovo ako imaju narušeno zdravlje. Meni se čini da se ovakvim uređenjem mirovinskog sustava na neki način loptica prebacuje i na sustav tržišta rada ili na mjere na tržištu rada, i na zdravstveni sustav i na sustav sigurnosti na radu. Dakle, mirovinski sustav je uređen, ili će biti uređen približno kao u većem dijelu europskih zemalja. To što mi imamo možda lošije sigurnosne standarde znači da ih moramo popraviti, ako ljudi ne rade znači da moramo popraviti politike na tržištu rada... Mirovinski sustav bi na ovaj način na neki način bio uređen'.

A da ostane ovakav mirovinski sustav kakav sad imamo, koliko može izdržati?

'Može, hrvatski mirovinski sustav je začuđujuće otporan gledajući financijsku stabilnost. Državni proračun neće eksplodirati zbog mirovinskog sustava'.

Bez obzira na ovaj odnos 1:1?

'Čak i bez obzira na to. Međutim, ključna stvar je da je ova financijska stabilnost sustava postignuta vrlo niskim mirovinama. I takva razina mirovina naprosto nije socijalno održiva, sustav nije socijalno održiv'.

Znači novi problem bi se stvorio kroz neko vrijeme?

'Apsolutno. već sada je prosječna mirovina 43 % prosječne plaće - tu smo na rubu i pad tog omjera se vjerojatno ne bi dugo tolerirao od strane stanovništva. Počeli bi pritisci na proračun'.

No, kakva mi imamo jamstva da ćemo zato što će se raditi 2 godine više imati i veću mirovinu?

'Objektivno nemamo nikakva jamstva. Imamo obećanje države. Dakle, već u sadašnjim zakonima to je ugrađeno. I sada za svaku godinu više staža čovjek s prosječnom plaćom dobit će 80 kuna veću mirovinu. Dakle, za dvije dodatne godine - 160 kuna veća mirovina. To je sadašnji izračun. Hoće li se ubuduće mijenjati zakon ili neće... Tu postoji politički pritisak umirovljeničkih stranaka i javnosti i svaka razumna opcija bi bila da se za dodatni staž dobiva povećana mirovina'.

Vlada se mora odlučiti hoće li štititi dužnike ili izvoznike

Autor: Ana Blašković

Ekonomist Lovrinčević ističe da kunu guraju eksterni faktori, a posebno slaba potražnja za eurom.

Domaća valuta od veljače ove godine kontinuirano jača; tečaj se spustio na 7,47 kuna za euro što je razina posljednji puta zabilježena u lipnju 2013.

Jača kuna na ruku ide tvrtkama i građanima koji svoje obveze imaju vezane valutnom klauzulom prema europskoj valuti, no na nju zabrinuto gledaju domaći izvoznici. U Krašu, koji oko polovice svoje proizvodnje izveze, ističu da su im tečajni pomaci koji se mjere i u promilima problematični, unatoč hedgingu.

Tečajni pomaci koji se mjere i u promilima su problematični/Thinkstock

Između čekića i nakovnja

"Već i malo jačanje kune prema euru, ali i dolaru, nama donosi negativni poslovni efekt na ostvarene prihode. No, zapravo se nalazimo između čekića i nakovnja jer, osim slabijih prihoda, trpimo zbog većeg uvoza inozemne konkurencije koja nas u domaćim trgovačkim lancima potiskuje s policaj", kaže prokuristica Kraša Marica Vidaković.

Među izvoznicima može se čuti da je jačanje domaće valute u raskoraku s namjerom Vlade da se oporavak ekonomije, ma koliko on skromnih dva posto rasta BDP-a bio ciljan, bazira na izvozu. "Vlada se mora odlučiti. S jakom kunom nema većeg izvoza, a bez njega ni ekonomskog rasta. Mora se donijeti odluka hoće li se štititi dužnici kojima je dug izražen u eurima ili izvoznike koji donose eure u blagajnu", kaže jedan sugovornik koji je želio ostati anonimn.

Među krivcima i turizam

Ekonomist Željko Lovrinčević ističe da kunu guraju eksterni faktori. "Jača kuna posljedica je slabije potražnje za eurima zbog niskih cijena nafte, kao i slabljenja dolara, koji rezultiraju pozitivnim trendovima u bilanci plaćanja. Također, banke prošle godine zbog konverzije kredita u franku nisu poslovale s dobiti pa nije bilo ni repatrijacije profita koja bi jačala potražnju za eurom. Istodobno, u prošloj turističkoj sezoni ostvaren je vrlo dobar prihod koji je bio 500 mil. eura veći od očekivanja što sve zajedno rezultira aprecijacijskim pritiscima na kunu", kaže Lovrinčević. Jača kuna mogla potrajati još neko vrijeme s obzirom na tek predstojeću sezonu, no radi se o privremenim efektima nakon kojih će se tečaj vratiti na prosječnu razinu između 7,5 do 7,6 kuna za euro.